ਪਟਿਆਲਾ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਤੋਂ ਕਢਵਾਈ ਗਈ ਫਾਈਲ H ੧੨ M Part I (ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ) ਦਾ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ ਤੋਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ

ਪੰਨਾ ੨੫੧ ਤੋਂ ੩੭੫ ਤਕ

ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਅਮਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀਨਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal singh chana

251

[illegible]

[illegible]

[illegible]

19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872

ਦਾਸ

(ਦਸਖ਼ਤ)

ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਧਾਵੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ 68 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਸਵੇਰੇ ਪਿੰਡ ਰੜ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਪੰਨਾ 252 ਤੋਂ ਪੰਨਾ 261 ਤਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ

ਨੰ:	ਨਾਮ	ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ	ਵੇਰਵਾ	ਪਿੰਡ	ਜ਼ਖ਼ਮੀ	ਥਾਣਾ ਤਹਿਸੀਲ ਆਦਿ
1.	ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਸਕਰੌਦੀ	ਹਾਂ	ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
2.	ਸ. ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਸਕਰੌਦੀ	ਹਾਂ	ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
3.	ਸ. ਜੈ ਸਿੰਘ	ਸ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਭੱਦਲਥੂਹਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਅਮਲੋਹ ਇਲਾਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਭਾ
4.	ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਅਕਰਦ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਲਹਿਰਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
5.	ਸ. ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਹਕੂਮਤ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਲੋਹਗੜ੍ਹ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
6.	ਸ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੜ੍ਹ	ਹਾਂ	ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
7.	ਸ. ਮੋਗਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮਹਿਰਾਜ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਨਥਾਣਾ, ਤਹਿ. ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
8.	ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮਹਿਰਾਜ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਨਥਾਣਾ, ਤਹਿ. ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
9.	ਸ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਭਾਗ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮਹਿਰਾਜ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਨਥਾਣਾ, ਤਹਿ. ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
10.	ਸ. ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ	ਸ. ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਫਰਵਾਹੀ	ਹਾਂ	ਇਲਾਕਾ ਕੋਟਲਾ
11.	ਸ. ਭੂਪ ਸਿੰਘ	ਸ. ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਫਰਵਾਹੀ	ਹਾਂ	ਇਲਾਕਾ ਕੋਟਲਾ
12.	ਸ. ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮੱਲੋਕੇ	ਹਾਂ	ਇਲਾਕਾ ਫਰੀਦਕੋਟ
13.	ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਨਗਾਹੀਆ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮੂੰਮ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਭਦੌੜ ਤਹਿ. ਅਨਾਹਦਗੜ੍ਹ (ਬਰਨਾਲਾ)
14.	ਸਰਦਾਰਨੀ ਇੰਦਾਂ	ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਨੰਦ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਹੰਡਿਆਇਆ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵ ਤਹਿ. ਅਨਾਹਦਗੜ੍ਹ
15.	ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਲਹਿਰਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਸੁਨਾਮ
16.	ਸ. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਰਨਾਲਾ	ਹਾਂ	ਇਲਾਕਾ ਪਟਿਆਲਾ
17.	ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੜ੍ਹ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
18.	ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਰਨਾਲਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਅਨਾਹਦਗੜ੍ਹ

19.	ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰਬੋਂ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
20.	ਸ. ਉਤਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੁੜਕਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
21.	ਸ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮਛਰਾਏ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਅਮਲੋਹ ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ
22.	ਸ. ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮਛਰਾਏ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਅਮਲੋਹ ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ
23.	ਸ. ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ	ਖਾਕਰੋਬ	ਸੇਲਬਰਾਹ	ਹਾਂ	
24.	ਸ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਲਹਿਰਾ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
25.	ਸ. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ	ਸ. ਜਮੀਅਤ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	[illegible] ~~ਸਿਮਰਾਂਵਾਲਾ~~	ਹਾਂ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
26.	ਸ. ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ	ਖਾਕਰੋਬ	ਰਬੋਂ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
27.	ਸ. ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ	ਖਾਕਰੋਬ	ਸਕਰੌਦੀ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
28.	ਸ. ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ	ਖਾਕਰੋਬ	ਬਾਲੀਆ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
29.	ਸ. ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ	ਖਾਕਰੋਬ	ਪੀਰ ਕੇ ਕੋਟ	ਨਹੀਂ	ਤਹਿ. ਰਾਏਸਰ
30.	ਸ. ਸੇਧਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦਯਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰਬੋਂ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
31.	ਸ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦਯਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰਬੋਂ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
32.	ਸ. ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬਾਰਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰਬੋਂ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
33.	ਸ. ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬਹਾਲੇ	ਤਜਾਰ	ਲਤਾਲਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
34.	ਸ. ਬੀਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮੂੰਮ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਭਦੌੜ, ਤਹਿ. ਅਨਾਹਦਗੜ੍ਹ
35.	ਸ. ਭੂਪ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਦਿਆਲਗੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ

36.	ਸ. ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸੌਧਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਦਿਆਲਗੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
37.	ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਦਿਆਲਗੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
38.	ਸ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਸਕਰੌਦੀ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
39.	ਸ. ਭੂਪ ਸਿੰਘ	ਸ. ਭੂਰਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਦੀਵਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸਾਹਿਬਗੜ੍ਹ (ਪਾਇਲ)
40.	ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਗੁਮਟੀ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
41.	ਸ. ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਰੱਬੀ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
42.	ਸ. ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੜ੍ਹ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
43.	ਸ. ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬੀਰ ਸਿੰਘ	ਤਜਾਰ	ਬਿਲਾਸਪੁਰ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਖਮਾਣੋ
44.	ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਜੈ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਘਨੌਰੀ	ਨਹੀਂ	ਤਾਲੂਕਾ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਤਹਿ. ਅਮਰਗੜ੍ਹ
45.	ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਾਹੀਆ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ	ਨਹੀਂ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਬਾਲਾ
46.	ਸਰਦਾਰਨੀ ਖੇਮੋਂ	ਸ. ਗੁਰਸਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਦਿੱਤੂਪੁਰਾ,	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਚੁਨਾਰਜਥਲ
47.	ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਗਗੜਪੁਰ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸੰਗਰੂਰ ਇਲਾਕਾ ਜੀਂਦ
48.	ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਹਰਗੁਲਾਲ ਸਿੰਘ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਸਿੱਖ	ਸੰਗੋਵਾਲ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸਾਹਿਬਗੜ੍ਹ
49.	ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਮੰਡੀ	ਹਾਂ	ਥਾਣਾ ਨਾਈਆ ਵਾਲਾ, ਇਲਾਕਾ ਜੀਂਦ
50.	ਸ. ਅਲਬੇਲ ਸਿੰਘ	ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਾਲੀਆ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
51.	ਸ. ਸਦਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਸਿੱਖ	ਰੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਸ਼ੇਰਪੁਰ
52.	ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਸਿੱਖ	ਰੜ੍ਹ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਸ਼ੇਰਪੁਰ
53.	ਸ. ਬਖਸ਼ਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ	ਅਰੋੜਾ	ਜੰਡਵਾਲਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਸਰਸਾ
54.	ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਾਲੀਆ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ

55.	ਸ. ਰੂੜ ਸਿੰਘ	ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀ ਏ ਸਿੱਖ	ਮਲ੍ਹ ਮਾਜਰਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਸ਼ੇਰਪੁਰ
56.	ਸ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ	?	ਗਿੱਲ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਫੂਲ ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ
57.	ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮਾਘ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਰੁੜਕਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
58.	ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਕਾਂਝਲਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
59.	ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ	ਸ. ਧੌਕਲ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਫੂਲ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸੁਨਾਮ
60.	ਸ. ਸ਼ੋਭਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਭੱਦਲਥੂਹਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਅਮਲੋਹ ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ
61.	ਸ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ	ਸ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਜੋਗਾ	ਨਹੀਂ	ਇਲਾਕਾ ਭਿਖੀ
62.	ਸ. ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਰੂਪਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਜੋਗਾ	ਨਹੀਂ	ਇਲਾਕਾ ਭਿਖੀ
63.	ਸ. ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ	ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਚਾਓਕੇ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਮਲੌਦ, ਇਲਾਕਾ ਕੋਟ
64.	ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਾਲੀਆਂ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
65.	ਸ. ਰੂੜ ਸਿੰਘ	ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਸਾਹਿਬਗੜ੍ਹ
66.	ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ	ਸ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਪਿੱਥੋਕੇ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਫੂਲ, ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ
67.	ਸ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ	ਸ. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ	ਜਿਮੀਦਾਰ	ਗੁਮਟੀ	ਨਹੀਂ	ਥਾਣਾ ਵਾ ਤਹਿ. ਸ਼ੇਰਪੁਰ
68.	ਸ. ਕਟਾਰ ਸਿੰਘ		ਜਿਮੀਦਾਰ	ਧਨੌਲਾ	ਨਹੀਂ	ਇਲਾਕਾ ਨਾਭਾ

1. 25 ਨੰ. ਸ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਜਮੀਅਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਪਿੰਡ ਮਿਸਰਾਂਵਾਲਾ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਵਿਚ 18 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ 16 ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਛਪਾਰਵਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

2. 52 ਨੰ. ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਪਿੰਡ ਰੜ੍ਹ, ਸੰਗੀਤੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਪਿੰਡ ਰੜ੍ਹ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ File H 92 M Part I ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰ. 339-40 ਅਨੁਸਾਰ

ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਦੋ ਪੋਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਪਰਸੋਂ ਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਤੋਪ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ, ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਸੀ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ ਤੇ ਉਥੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ।

ਪੰਨਾ ਨੰ. 351-52 ਅਨੁਸਾਰ,

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਵਲੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ~~ਕੁ~~ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੋਤੇ (ਤੋਪ ਨਾਲ) ਉਡਾਏ ਗਏ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸਮਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਅਲੱਗ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ।

— ਸੁਧਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ

ਦਫ਼ਤਰ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ :-

ਇਹ ਗੱਲ, ਜੋ ਪਾਸ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ,
ਬਾਜ਼ ਫ਼ਿਰਕਾ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਮਜ਼੍ਹਬ ਫ਼ਿਰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰੀ। ਕੂਕਿਆਂ
ਮੁਨਸਫ਼ੀ ਪਾਸ, ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ~~...~~ ਮੁਤਾਬਿਕ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ
ਤੌਰ ਇਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਫ਼ਿਸਾਦ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਸਾਦਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ ਹੁਕਮ ਸਾਥ
ਤੌਰ ਹੋਈ ਕਿ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਸ ਇਸ
ਦੇ ਅਮਲ ਅਮਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ। ਇਹ ਭੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ
ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਵਿੱਚ 36 ਜਣੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫ਼ਿਆਦਿਆਂ
ਹਨ, ਫ਼ੈਸਲਾ (ਹੁਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ~~...~~ ਫ਼ਿਆਦਿਆਂ 2 ਜਣੇ,
ਅਤੇ ਜਣੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫ਼ਿਆਦਿਆਂ, 2 ਜਣੇ ਜੀਂਦ ਦੇ ਫ਼ਿਸਾਦ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ,
ਹੈ ਜਣੇ ਫ਼ਿਸਾਦ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਲ ਦੇ ਫ਼ਿਸਾਦ ਦਾ ਹੈ। ~~...~~
ਸਾਬਤ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਪਟਿਆਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅੱਗੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ
ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ

ਮਿਤੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਦੀ ਮੁਤਾਬਿਕ 9 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928

264-265

ਜੱਦਰ ਗਿਆਨ ਆਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਰੀਰ

ਕਾਰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜੇ ਇਸ ਦੇਸ਼

ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਵਰਤਾਂ ਦਾ ਕਸਿਨਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਰਾ ਮਿਹਰ ਕਰ

ਤੇ ਜਗਿ ਗਿਆਨ ਆਸੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਤੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤ ਪ੍ਰਜਾ ਇਸ

ਕਹੀਂ ਜੱਦਰ ਗਿਆਨ ਅਸਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਹਿਬ ਸਰਿਸ ਆਦਿ ਗੁਰਮੁਖਿਆਂ

ਤੇ ਮਿਤਰਤਾਈਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜੰਦਾਂ ਦਾ ਤਾਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਕਰਨ, ਅਤੇ

ਇਹ ਗੁਰਮੁਖਿਆਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਸਾਰ ਦੇਣ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ,

ਇਸ ਪ੍ਰਤ ਦੀ ਇਕ ਨਕਲ ਆਪ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਵਾਸਤੇ ਭਿਜਾਕੇ ਇਸ

ਕਰ ਬਾਰ ਤੁਸ ਇਤੋਂ ਤੇ ਪਰ ਸਹਿਬ ਇਹ ਪਤ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਿਬ

ਪਤਾਲੂਕ ਦੀ ਇਕ ਇਸ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤ ਦੇ

ਅਖਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਰਾਰ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹੁੰਦਾ,

ਉਹਾਂ ਦੇ ਮਿਹਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗੀ ਦੇਖਿਆ

ਕਿ ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਗਿਆਨਤ ਕੰਦਰ ਨੇ ਇਤੋਂ ਗਿਆਤੇ ਅਤੇ ਸਾਬਰ ਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬੂਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਉਸ

ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤ ਅਸਲੀ ਜੱਦਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਮਿਤੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1872 ਈ.

266 . 267

[illegible] ਪਦਾਰਥ ਵਿਸਰ [illegible]

[illegible] ਦੇ ਵਿਚ । ਜੋ [illegible] ਤੇ [illegible]

ਦੀ [illegible] ਕਰਦਾ ਹਿੰ । [illegible] ਵਿਚੋਂ

[illegible] ਵਿਚੋਂ ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਪ੍ਰੋ: [illegible] ਸਿੰਘ

ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਚਿੱਠੀ 15 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ: ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਨਕਲ [illegible] ਨੰ: 80 ਦੇ ਨਾਮ

ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦਰ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਲੇਰ ਕੋਟਲਾ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਵੇਲੇ ਮਲੌਧ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਲੌਧ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਜਮਾਂਦਾਰ ਨਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ [illegible] ਅਤੇ ਪਰਸ਼ਾਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਤਾਬ ਅਲੀ, ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ [illegible] ਕਰਕੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਜੋ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਮਲੌਧ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜੇ ਮਲੌਧ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਖ਼ਿਦਮਤਾਂ ਬਾਬਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਹੈ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨਾਮ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੋਏ ਦੇਣੇ ਜਾਣ:-

ਜਮਾਂਦਾਰ ਨਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ	ਪਰਸ਼ਾਦ ਸਿੰਘ ਦਫ਼ਦਾਰ	ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਹਿਬ
1000/- ਰੁਪਏ	300/-	200/-

ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ	ਰਤਨ ਸਿੰਘ	ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ	ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ	ਮਹਿਤਾਬ ਅਲੀ
50/-	50/-	50/-	50/-	100/-

ਜਿਹੜੇ ਮਲੌਧ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਇਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਲ ਹੀ ਕੂਕੇ ਦੇ ਫ਼ਸਾਦ ਤੋਂ ਮਗਰ ਕੋਈ ਵੀ [illegible], ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਲੌਧ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਿਦਮਤਾਂ ਕੀਤੀ। [illegible] ਰਿਆਸਤ ਕੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਕੇ ਦਲੇਰੀ ਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ [illegible] ...

270 — 272

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਵਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਿਠੀ ਪੰ: ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਮੈਂਟ

ਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ

[illegible] ਜਿਨ ਦੀ ਚਿਠੀ [illegible]

[illegible] ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਮੁੱਕਾਮ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ
੨੧ ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1872 ਈ:

Camp Maler Kotla

19th January, 1872.

Your Highness,

I desire to offer you my sincere thanks for the very valuable assistance afforded to me by your officials in my enquiry into the outrages committed by some misguided Kookas in the zones of Malaudh and ~~Male~~ Kotla and for the promptitude with which your Highness sent troops to my assistance. Your officers behaved most admirably but especial praise is due to Niaz Ali Naib Nazim of Amargarh for the intelligence and courage displayed by him, in effecting the capture with only a few followers, of 68 men of desperate character. I am satisfied that the government acknowledge in a fitting manner the great service your Highness has rendered.

I remain
Thankfully Yours

-Sd.-
Deputy Commissioner
Ludhiana

173 — 285

ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਵਰ ਸਲਾਮਤ,

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ, ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀ ॥ ਤੁਸਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਹਤ ਤਲਾਸ਼ਦਾ

ਸਰੂਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਪੂਰਬਕ [illegible] ਕਰ ਅਾਤਿਆਂ। ਜੀ

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ [illegible] ਹਾਸਿਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਫਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਇਤਨੀ ਕਿ

[illegible] ਦਸਵੰਧ [illegible] ਦੇ ਕੇ [illegible] ਜਿਵੇਂ [illegible] ਸਾਰੇ

ਸਿੱਖ ਤੇ [illegible] ਤੇ ਸਿੱਖ [illegible]

[illegible]

ਇਹ ਪੱਤਰ [illegible], ਸਾਮਾਨ ਸਿੰਘ, [illegible]

ਤੇ ਸਮਾਚਾਰ [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਭੇਜਿਆ। ਜੀ [illegible] ਦੇ [illegible]

[illegible] ਕਿ [illegible] (ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ) [illegible] ਗਿਆ।

ਜੀ ਇਸ [illegible] (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ) ~~[illegible]~~ ਸਾਰੇ [illegible] ਸਿੱਖ ਤੁਰ,

~~[illegible]~~ (ਸਿੱਖ) [illegible] ਦੇ ਦਾਖਿਲੇ ਤੇ [illegible] ਪੁੱਜਾ।

ਜੀ [illegible] ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ [illegible] ਸਿੱਖ [illegible] (ਸੰਗਤ) ~~[illegible]~~

[illegible] ਜਾ। [illegible] ਇਨ੍ਹਾਂ [illegible] ਦੇ [illegible]

[illegible] ਦੀ [illegible] ਸਿੱਖ ਤੇ [illegible]

[illegible] ਕਿ [illegible] ਜਿਵੇਂ [illegible] ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ [illegible]

[illegible] ਸਿੱਖ ਇਹ [illegible] ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ [illegible] ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਜੀ [illegible] ~~[illegible]~~ (ਤਫ਼ਤੀਸ਼) [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ਦੇ [illegible]

[illegible] ਇਸ [illegible] ਕਿ [illegible] ਸਿੱਖਾਂ [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] । [illegible] ਬੇਨਤੀ [illegible]

[illegible] ਦੇ ਦਾਖ਼ਿਲੇ ਤੇ [illegible] । [illegible] ਤੇਰੇ ਤੁਸੀਂ

ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ [illegible] ਜੀ ਸ੍ਰੀ ~~[illegible]~~ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਦਾ

[illegible] ਸ੍ਰੀ [illegible] ਦਾ [illegible], [illegible] ਦੀ [illegible]

ਸ੍ਰੀ [illegible] ਤਾਂ। [illegible] [illegible] ਮਹਾਰਾਜ [illegible]

[illegible]। [illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible]। [illegible]

[illegible]

[illegible]। [illegible], [illegible]

[illegible]। [illegible]

[illegible]। [illegible]

[illegible]

[illegible]। ਸ੍ਰੀ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible],

[illegible]। [illegible]

[illegible], [illegible], [illegible]

[illegible], [illegible]। [illegible]

[illegible]। [illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible]

[illegible]। ਸ੍ਰੀ [illegible]

[illegible]। [illegible]

ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਖ਼ਤਮ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ । ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ

ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ

ਰਾਜੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਤੁਹਾਡੀ ਖ਼ਾਸ ਯਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਤਾਂ ਕੂਕਿਆਂ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਾਜੀ ਇਸੇ ਹਾਲ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ

ਰਾਜੀ ਹਾਂ ।

ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਪਰਤਾਪ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਇਹਨਾਂ

ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਾਰਣ ਕੂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਤ। ਉਹਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ

ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਸਨ । ਇਹ ਕੂਕਿਆਂ ਇਸ ਦਾਸ ਨੇ ਫੌਜੀ ਤੇ

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲਏ । ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਸਾਰੇ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖੀ ਮਾਲਵੀ

ਦੀ ਉਹ ਵੀ ਲੱਖ ਸਰਦਾਰ ਸਾਰੇ ਦੱਬ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲੀਸ

ਸਰਕਾਰ ਪੱਕਾ [illegible] ਕਿਹਾ ਸੀ । ਸਾਰੇ ਕੂਕਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੇ

ਅਤੇ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਮਿਲਾਕਰ

ਕਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇਣ । ਇਹ ਇਹ ਦਾਸ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ

ਮਿਲਾਪ ਕਿਹਾ । ਮਿਲੇ ਪੁੱਛਣ ਵੀ ਦੇਸ਼ਦਾ ਜਾਂ ਕਿ ਅਤਿਆਚਾਰ ਗਿਆ ਦੇ

ਮਲੇਰ ਵਿੱਚ ਕੂਕਿਆਂ ਪਹੁੰਚਿਆ । ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁੱਸੇ ਭੀ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ

ਨੂੰ ਵੀ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕੂਕੇ 66 ਆਦਮੀ ਸਨ ।

ਇਸ ਦਿਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਵਨ ਵੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ,

ਉਹ ਕੋਵਨ, ਜਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਸੱਥ ਉਹ ਉਸ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮਾਲਕ ਸੀ

ਤੇ ਇਹ ਮਤਾ ਇਸ ਕੋਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਉਡਾਇਆ ਸੀ । ਉਸ ਕੋਵਨ

ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਈ ਦਸ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਉਡਾਇਆ ਹੈ । ਉਸ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ

ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਦਿੱਤੀ । ਇਹ ਕੋਵਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਪਾਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਆਪ ਉਡਾਇਆ ।

ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਗੁਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ,

ਗਏ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ [illegible] ਦਸਾਂ [illegible] (ਨਾਰਿੰਗ) [illegible]

[illegible] ਦੇ [illegible] ਸਿੰਘ ~~[illegible]~~ ਜਿਸ ਸਾਹਿਬ ਕੇਸਰ ਪਰ ਤੁਰ ਪੈਰ

ਕਿਆਰਤੀ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਉਹਨਾਂ (ਕੂਕਿਆਂ) ਖਾਲਸਾ ਹੋਣ ਨਹੀਂ

ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀ ~~[illegible]~~ [illegible] ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ

ਸ਼ਰਧਾ [illegible] ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਨ

ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਇਸ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਖੀ [illegible] [illegible] ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਆਏ ਸਾਂ, ਉਥੋਂ ਸਾਰਾ

ਅੰਦਰ ਦੇ [illegible] ਨਾਲ [illegible] ਲਿਆ। ਆਖੀ ਉਸ ਵਿਚ ਪੱਕਾ [illegible],

ਤੇ ਇਸ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ [illegible] ਕਰ ਆਖੀ ਉਸ ਅਜੇ ਸਵੇਰੇ

ਕੇਵਲ ਪੁੱਜ। ਆਖੀ ਕੇਵਲ ਦੇ ਦਸਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦੰਗਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੀ

ਹਾਰ ਆ ਗਈ। [illegible] ਸਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ [illegible] ਪਕੜੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਇਸ [illegible] ਤੇ ਤੁਰ ਪਹਿਲੇ [illegible] ਆਏ। ਆਖੀ ਉਹਨਾਂ [illegible]

[illegible] ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ [illegible]। ਉਹਨਾਂ [illegible] ਦੇ ~~[illegible]~~ [illegible]

ਆਦਮੀ [illegible] ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਗਏ [illegible]। [illegible] ਆਦਮੀ ਸਾਰੇ [illegible] ਦੇ [illegible]

N.B. ਆਏ ਗਏ। ਆਖੀ ਇਸ [illegible] ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ [illegible]

[illegible]। [illegible] ਇਸ [illegible] ਕਿ ਇਸ [illegible] ਸਾਰੇ ਤੇ [illegible]

[illegible] ਤੇ [illegible] ਤੋਂ ਜਾਏ। ~~[illegible]~~

[illegible] ਕਰ ਦਸੀ

ਉਹਨਾਂ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ, ਪਕੜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ

ਸਾਨੂੰ ਗਏ ਘਰ ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] ਦੇਣਾ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਹ [illegible] ਤੇ ਸਾਰੇ

[illegible] ਹੋ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ ਵਿਚ [illegible]

[illegible] ਕੀਤਾ। ਜਿਹੜੇ [illegible] ਜ਼ਖਮੀ ਸਨ [illegible] ਤੇ ਜਿਹੜੇ [illegible] ਸਨ ਉਹਨਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੈਦ [illegible] [illegible] ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਸਨ [illegible] ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਤੁਰ ਪਏ। contd:

ਕਈ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਹਨ
ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰ [illegible] । ਏ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਣ ਕਿਸੇ ਹਨ ।
ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚਕਾਰ [illegible] ਦੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇੱਕ
ਪੱਕੀ ਤੀਵੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਪੈਰ ਦੀ ਤਲੀ ਜਾਲ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕੁਝ
ਹੱਥ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪੱਕੀ ਕੋਈ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੀ ਹੈ । ਇਸ, ਇੱਥੇ ਦੇ ਕਈ ਜਿਹੇ
ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਿਹਾ ਤੁਰਦਾ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਵਰਗੇ ਹਨ । ਜਿਹਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜਿਸ ਨਾਲ
ਇਨਸਾਨੀ ਪਾਣੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ 'ਪਾਣੀ' ਸੀ । ਹਰ ਮੰਦੇ ਆਦ ਰਤ
ਦੇ ਵਾਲੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਾਣੀ [illegible]
ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕਈਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਜਿਹਾ ਸਮੁੰਦਰ, ਆਦਮਖ਼ੋਰ ਜਾਨੂ, ਜਿਸ ਪੁਰ,
ਨਾਗ, ਤਰਦਾ ਜਾਨੂ, ਜਲਕਰ ਰਾਜਾ, ਜਲਕਰ ਜੀਵ, ਇਨਸਾਨ ਕੇਦਰਾ, ਜਿਹਾ ਤ੍ਰਿਆਦਾ,
ਜਿਹਾ ਦੋਗਿਣ ਪੁਰ, ਜਿਹਾ ਆਤਿਸ਼ਨਗ, ਜਿਹਾ ਆਦਿਕਾਰ, ਜਿਹਾ ਸਰਜਾ ਤੇ ਜਿਹਾ ਦਰੋਗ ਕੋਦ ਦੇ ।
ਜਾਂ ਕੋਹੜ, ਹਰ ਕਿਆ ਜੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਪੁਰ ਜੋਰ ਦਾਰ ਕਿ ਇਹ ਹਰੀ [illegible] ਆਤੇ ਇਸ ਜਾਂ
ਤੇਰਇੱਕ ਹੀ ਕਰ ਜਾ । ਇਹ ਜੀ ਇਸ, ਕਿਵੇਂ ਤੂੰ ਸਭ [illegible] ਜਾਰ ਪੁਰ ਪੁੱਕ ਆਤੇ

ਕੁਝ ਇਨਸਾਨ ਜਾਤ ਵਿਚ ਤ ਆ ਗਿਆ । ਜਾਂ ਜਿਤ ਇੱਕ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਤਰੀ
[illegible] ਤਰੀਕੇ [illegible] ਹੈ । ਇੱਕ ਦਰਦੀਆਂ
ਇੱਕੋ ਤੁਰਿਆ ਆਤੇ ਇਕਰਾਂ ਤ ਪਹਿਲ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਹਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੈਰਾਂ ਪਹਿਲ ਦਾਰੀਆਂ ਉਪਕਰਣ ਜਾਣੀ ਹਨ ।
ਪੱਤੀਆਂ ([illegible] ਜਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਪਹਿਲ ਦਾਰੀਆਂ) ਵੇਖੇ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀਆਂ
ਵੇਖੇ ਜਿਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਜੀ ਕਿ ਵੇਖੇ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀਆਂ
. . . .

ਦੇ ਪਏ ਜਾਣ । ਇਸ ਜਾਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਇਨਸਾਨ ਆਦਮਖ਼ੋਰ ਜਾਨੂ ਦਰ
ਕਰਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇੱਥੇ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕਾਂ ਹੀ ਪਰਦਾ ਵੇਖ ਜਿਹਾਂ ਜਿਹਾ ਹਰਦਾ ਕ
ਹਨ । ਇਹ ਪਰਦਾ ਕੋਈ ਸੀ ਹੈ [illegible] ਜਾਣਦਾ ਜਿਹਾ ਤ੍ਰਿਆਦਾ ਹੀ । ਇਸ
ਆਦਮੀਆਂ (ਜਿਹਾਂ) ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਆਦੇ ਜਾਂਦਾ ਪਏਗਾ । ਜਦੋਂ ਇਸ ਆਦਮੀਆਂ (ਕੁਰਿਆਂ) ਨੂੰ
ਆਪ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਪਏਗਾ । ਜਿਤ ਰਤ ਤੇ ਇੱਕ ਸਤ ਜੰਗੀਰ ਦੇ ਹੱਥ ਇਨਸਾਨ ਕੇਦਰਾ
ਦੇ ਜਾਣਤਾਰ ਇਆਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜੀ ਕਿ "ਆਣੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਜਿਦਤਾਰ ਕਰ

ਸਫ਼ੇ ੭੨, ਤੀਜੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਦੇਖਦੇ–

ਜਗਤ ਪਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼" । ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਜਾਣੂ ਦੇਖਣ

ਵਿਸਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇ ਇਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਅਤੇ

ਉਹ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਤੱਕੀ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤ

ਜੋ ਦਾਸ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਦਰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ। ਇਸ ਵਲੀ ਜੋ ਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾ ਸਾਹਿਬਾ" ।

ਅਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਲਾਈਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇ ਤੱਕ ਹੋਈ ਹੈ"

ਇਸ ਪਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ (ਜੀਵਨ) ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਹੁਕਮਾਂ

ਸਭ ਤੋਰ ਕੀ ਆਦਮੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕੇ ਹੋਣ।

ਉਹ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਕਰਨ ਨੂੰ ਅੱਤ ਅੱਤ ਆਦਮੀ

ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਣ ਕਰਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ। ਜਾਂ ਪਰ ਦੇਸ ਪਰਤ ਤੁਰਕ ਦੇਸ ਤੱਕ।

ਇਹ ਵੱਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਭ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸੀ ਦਾਸਤਾਂ ਜਾਂਦੇ

ਜਾਂਦੇ

ਉਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਰਹੇ। ਪਾਸੋਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਸਭ ਨਜ਼ਿੱਠਦਾ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਸਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ਾਂ

ਜਾਂਦੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਜਾਂਦੇ ਦਾਸ ਤੋਂ...

ਵੇਲੀ ਤੇ ਵੇਲੀ ਅੱਤ ਨਾਲ ਇਸ ਪੁੱਜ ਜਾਏ।

ਤੱਕ

ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰਤੂ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ

ਪੁੱਜੀ। ਪਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? । ਤੁਸੀਂ ਸਭ, ਕੇਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਜਵਾਬ (ਸਰਕਾਰ) ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ ਜਾਂਦੇ ਵੇਲੇ ਪੁੱਜੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਪਰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ,

ਜਾਂਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਪਰਤ ਕੇਰੀ

ਕਿਸਾਨ ਕਰੇ, ਦੇਸ ਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਜਾਣ ਕਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਦੇਖਦੇ ਜਗਤ

[illegible]

[illegible]

ਮਿਤੀ 4 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਮੁਤਾਬਿਕ 15 ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1872 ਈ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ਮਿਤੀ 11 ਜਨਵਰੀ 1872 ਈ:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

186 — 287

[illegible] ਮਿਤੀ 8 [illegible] 1928

ਦੀ ਸੇਵਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

[illegible]

ਸੰਗੀਤ, ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਰਵੋਤਮ। ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ।
ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ
ਕਈਆਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨੀਆਂ ਸਨ। ਕਵਿਤਾ ਸ਼ਿਲਪ ਦੀ ਸਾਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ
ਆਪਣੀ ਦੋਵੇਂ ਅਨੁਪਮ ਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ
ਦੇਣਦਾ ਸਹੀ ਸੀ। ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਸਮੇਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਹਾਰਾਜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੇਜਦੇ ਸਾਂ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ਕਿ ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ,

[illegible]

ਅਸਾਡੀ ਪਰਜਾ ਦੀ ਜਾਨ ਬੱਚ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ
ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਉਨ ਦੀ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਬਾਬਤ
ਜਿਸ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੈਸਲੇ ਸ਼ੁਕਰੀਆਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖ ਦੀ
ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਹਕਮ ਉਤੇ ਉਨ ਦੀ ~~ਤਾਰੀਫ਼~~ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ
ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਜਾ ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ ਦੇ ਮਾਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਪਰਜਾ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੈਰਖਾਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ
ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ~~ਅਤੇ~~

ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ~~ਮੁਕੱਦਮਾ~~ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਾਬਤ ਹੈ
ਮਾਲੂਮ ਹੋਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਨ ਤਾਂ ਬਾਬਤ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਜਾਵੇ ਕਿ ਓਹ ਕੂਕਾ
ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਿਆਸਤੀ ਲੋਕ ਮਾਰ ਗਏ। ਉਨ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਜਾ ਨਾਲ
ਨਾਲ ਵਫਾਦਾਰੀ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੂਰ ਹੈ, ਓਹ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਿਕਮਾਂ ਵਿਚ ਰਖਾਏ
ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੰਘੀਆਂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਮਹਿਕਮਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਆਦਮੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪਾਸ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ
ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਓਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਏ
ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਉਹਦੇ ਮਹਿਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਪਰਜਾ ਦੀ ਖਬਰ ਉਪਰੰਤ ਦੇਣਾ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ
ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਤਿਤੇ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਮਹਿਕਮੀ ਮੁਕਤ ਨਾਲ
ਮਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਇਸ ਦਾ ਜਾਵੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ
ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਆਸਤ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਜਾਵੇ
ਉਤੇ ਉਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਿਤੀ ੪ ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਮੁਤਾਬਿਕ 19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਦਸੰ !

ਸੰਖੇਪ ਵਾਕਿਆਂ

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮਹਿਕਮਾ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਅਤਰ ਸਿੰਘ:— ਘਰ ਇੱਕ, ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਫ਼ਰਨੀਚਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ।
ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਹੈ।
ਘੋੜਾ ਦਾ ਤਿੰਨ = ਡੇਢ ਸੌ, ਤਿੰਨ, 2 ਰੁਪਏ 15 ਰੁਪਏ।
ਤੇ 12 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ [illegible] 2 ਰੁਪਏ।
ਜਦ ਕਾਰੀ ਜਾਣ, ਜਿਸ [illegible] ਦੁਆਰਾ ਗਈ ਹੈ ਤੇ [illegible] ਦਾ [illegible] ਹੈ।

ਜਾਇਦਾਦ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ:— ਕੱਪੜੇ:— [illegible] ਤੇ ਪੈਸਾ 2
ਘੋੜਾ = 1 — ਤੇ ਕੱਪੜਾ 12 [illegible], [illegible]
ਦੁਸ਼ਾਲੀ ਜਾਮੀ 1 — ~~[illegible]~~ 4 [illegible],
ਸਿਤਾਰ 1 — [illegible] 5 [illegible]
ਕਦੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਾ ਤੇ — [illegible] ਦਾ [illegible] 1, [illegible] 1 [illegible]
ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਦ — [illegible] 2 [illegible], [illegible]
ਤਿੰਨ 2 ਰੁਪਏ 15 ਰੁਪਏ — [illegible] ਦਾ [illegible]

[illegible] ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ [illegible]:— [illegible] 7 [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] 5 [illegible]
[illegible] 7
[illegible] ~~[illegible]~~ 1, [illegible] 2
[illegible] = 1, [illegible] 135
[illegible] 1, [illegible]
[illegible]
[illegible] = 12 ਰੁਪਏ।

(ਗਵਾਹ) ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਰਣ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਦਸਤਖ਼ਤ ਜਾਣਕਾਰੀ)

293 — 294

[illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀ [illegible]
[illegible] ਦੀ [illegible] ਦੀ [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] 5 [illegible] 10 [illegible]

[illegible] 2

[illegible] 2

[illegible] ।

[illegible] 5 [illegible]

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] । = [illegible] ਦੀ

[illegible] ਨਾਮਧਾਰੀ [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

---

294 [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀ [illegible] ਦੀ [illegible]

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] 12 [illegible]

[illegible]

[illegible] ਸਿੰਘ

[illegible]

[illegible] [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] ਨਾਮਧਾਰੀ [illegible] ਸਿੰਘ, [illegible] ਸਿੰਘ

295 — 300

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ੀਦਾ ਸੱਚੇ ਸੁਹੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪਾਸ
ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਸੂਬਾ ਸਤਿਗੁਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ

ਆਦਾਬ ਅਰਜ਼ ਹੈ।

ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਾਂ ਤੇ ਤਰਨੀ ਦੇਵਕ ਸਹਿਤ
ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਹਰ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਰ ਦੇਸ਼ੀ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਅਤੇ ~~[illegible]~~ ਸਰਦਾਰ ਜੀਂਦ ਤੇ ਰਾਜਾ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ
ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਨਾਬ ਸਾਹਿਬ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦੁਰ ਤੇ ਸਾਹਿਬ
ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਮੇਤ ਸਰਦਾਰ ਜੀਂਦ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਦੇ
ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰਾਂ, ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਜਾਕੇ
16 ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਕਰਦ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕਿਸੀ ਦਾ ਰਖੀ ਸੀ,
ਉਥਾਂ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਰਦਾਰੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਆਦਮੀ
ਪਾਸ ~~[illegible]~~ ਰਹੇ ਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਰਹੇ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਵਿਚੋਲੇ ਆਦਿ ਦਾ ਰੋਜ਼ੀ ਸਾਮਾਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰੀ ਸੀ
~~[illegible]~~ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਬਹਾਦੁਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਇਸ ਬਾਦ, ਸੱਚਾ ਇਲਾਕਾ ਆਦਮੀ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਭਗਤਿਆ ਆਦਮੀਆਂ ਸੀ।
ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਭੇਜਿਆ।
~~[illegible]~~ ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਸੁਖ ਪੁੱਛੀ ਸੀ ਕਿ
ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ~~[illegible]~~ ਰਸਤੇ ਦਾ ਸਿਰ ਅਤੇ
ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਤਰਫ਼ੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭੇਜੋ।
ਜੋ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾਸੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਸਦਾ ਇਕਰਾਰ
ਪਾਸ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੀਆਂ ਦੇ ~~[illegible]~~ ਸਾਡੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ।
ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਆਪ ਦੇ ਸੱਚ ਪਾਸ ਇਸ ਪਹਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼
ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਸਤਾ ਦਰਸਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ,

ਸੱਚਖੰਡ ਨਿਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ (ਭਾਈ), ਬਾਬਾ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, [illegible]
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ। ਪੱਕੇ ਪਾਏ ਜਥੇਦਾਰ
ਇਕਸਾਰਤਾ ਪਾਰ, ਇਹ [illegible] ਸਰਕਾਰ ਜੀ ਦੇ
ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ [illegible] ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
ਸਾਹਿਤ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਾਰ ਦੁਕਾਨਾਂ
ਕੇਵਲ ਏਹੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਕ ਹੀ।
ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਸਾਬਤ
ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ
ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸਾਰ
ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਬ ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਦਾਖ਼ਲ ਹਿਸੀ ਸਰਕਾਰ
ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ਬਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਤੋੜ
ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਘਰਸਾਮਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਹ ਸਬੂਤ
ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੋਈ ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਤੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਸ਼ਕ
ਉਦਾਹਰਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ
ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ [illegible] ਸਦਰ ਦੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ
ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਥੇ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ।
ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਸੰਨ 1857 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ
ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਆ (ਕਰਤਾ) ਗਿਆ ਹੈ,
ਸੱਚਖੰਡ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ
ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ
ਦੇਖੋ ਜੀ ਦਰਜ ਹਨ ਜੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤੇ ਜਦ ਦੇਸ਼ੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ ਇਹ

ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਤਰ ਸਰਕਾਰ ਸੀਟ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ।

ਇਕ ਪੱਤਰ ~~[illegible]~~ ਸਰਕਾਰ ਜਾਤਾ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਸਿਹਤ। ਸਮੀਰ ਮਾਲੀ ਦੇ ਇਹੋ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਭੇਜੀ ਗਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਇਸ ਬਾਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ,

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਿੰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਰਬਾਰ ਵਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਉਸ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਤੋਂ ਇਕਰਾਰ" ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਤ ਲਿਖੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ

ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਰਵਿਸ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ~~[illegible]~~ ਤਾਜ ਅਦਬ ਸਹਿਤ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਸਹੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ

ਦੇ ਬਦਲੇ ਜੀ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ

ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ ਸੰਨ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਸਮੇਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਇਸਤਮਾਰਵਾਦ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ~~[illegible]~~ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਅਪਣੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਫੈਲਾਅ ਫੈਲਾਇਆ, ਅਤੇ ਇਸਾਈ

ਫੈਲਾਏ। ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਹੀ ਫੈਲਾਇਆ

ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਧਾਈ।

ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਪਹਾੜ ~~[illegible]~~ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰ ਵੰਡ

ਇੱਕਠ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਜਾਂਦੇ

ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜੀ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਨੂੰ ਇਹ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਕੋ ਰਾਹ ਪੂਰਨ ਬਗਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਤਾ।

ਇਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਇਸਤਮਾਰਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤੇਜ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਤਰੱਕੀ।

ਆਪਾਂ ਇਸ ਏਂਗਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਖੂੰ। ਜਾਂਦੇ ਜੀ ਸਤਾਰਕਾ

~~ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ~~
~~ਜੀ ਸਤਾਰਕਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਖਿੱਚੀਆਂ~~
ਖਿੱਚੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਿਆ।

ਇਹ ਸਮਾਚਾਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ
ਸਾਹਿਬ ਕਰਿਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀਆਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਦੋਂ
ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਹੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਾਣ। ਸਾਹਿਬ ਬਿਪਨ
ਕਰਿਤਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ~~ਇਸ~~ 8 ਦਸੰ
ਜਨਵਰੀ ਇਸ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ। ਦਸ ਦਸੰ ਬਾਰ ਤੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ
ਜਾਣੇ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ
~~ਸਤਿ~~ਇਹ ਕੋਈ ਦੇ ਜੋ ਭੇਜ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਜਦ ਇਹ
ਖ਼ਬਰੀ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣ ਸ਼ਤਾਬਦਾ ਮੁਬਾਰਕ ~~ਕੋ~~ ਕਰਾ ਦੇਣ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ
ਕੂਚ ਜਵਾਬ ਭੇਜੋ। ਜੋ ਨਾਮ ਪਰਵਾਨਗੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸੀ
ਮਹੀਨਾ ਨੂੰ ਰਜਨੀਟ ਦੇ 35 ਜਵਾਨ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਿਤ ਭੇਜਿਆ
ਗਿਆ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਆਖ਼ਰ ਜਨਵਰੀ 8 ਦਸੰ ਜੀ ਜੱਥਾ ਅਫ਼ਸਰ ਹਾਜ਼ਰ
ਦਫ਼ਤਰ, ^(ਕਰਨਲ) ਨਾਲ ਸਾਹਿਬ ਬਿਪਨ ਕਰਿਤਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਥੇ
ਪਹਿਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦਾ
ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੀ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਤੂੰ ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਸਿਖਰ ਦਫ਼ਤਰ
ਕਰੀ ਭੇਜਣਾ ਕਿਸੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲੋਂ।

ਜੋ ਮੈਂ ਜੀ ਜੱਥਾ ਮਿਲਾਪ ਆਪਣੀ ਨਾਲ
ਆਪਣ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਆਪ ਦੇਸ ਤੋਂ।

ਦੇ ਵਕਾ ਜਿੰਦਾਂ ਤੇ ਸਰ ਕੂਕੇ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ

ਵਿਰਾਸਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸੱਥਰ ਟੁੱਟਣ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਤੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਾਤ
ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਪਟ ਦਿੱਤੀ। ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਚਿੱਠੀ
ਨੂੰ, ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ
ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇ ~~[illegible]~~
ਮਨਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਪੁਰਦ ਹੋਏ,
ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਾਤ ਕਰਕੇ ਉਪਰ ਦੇਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਰਪਟ ਕੀਤਾ।

ਤਾਜ਼ਾ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਕਿ
ਲਿਖਾਰੀ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਦਾ ਤਰੀਕਿਆਂ ਗਈਆਂ
ਹੋਈਆਂ। ਕੁ. ਕਿਤਾਬ ਦੇਣ ਅਰਜ਼ ਹੈ। ~~ਅਤੇ ਸਾਰਾ~~

ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇਣ ਰਹਿਣਾ ਹੋਏ ਦੀ ਕਿਤਾਬਤ ਦੇਣਾ।
ਜੋ ਮਦਦ ਹੋਏ।

ਮਿਤੀ 9 ਦੇਸੀ ਮਹੀਨਾ 19 ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1871 ਈ.

ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸਾਂ ਤੇ ਅਸਲਾਤ ਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਏ ਸਨ

ਲਿਖਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ

ਨੰਬਰ ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਤੇ ਨਕਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ
ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ~~[illegible]~~ ਅਸਲ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸ
ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਫ਼ਰਮਾਇਆ।

ਦਸਤ

ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਰੀ

301 — [illegible]

ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਾਲੀ, ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਦਰਦ
ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਿੰਦਰ ਬਹਾਦੁਰ ਦਾ ਸਦੀਵੀ
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਉੱਚੀ ਦੁਨੀਆ ਰਹੇ!

ਮਾਲਕੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ~~ਪਤਾ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪਤਾ~~ ~~ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ~~ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਦੀ ਕਰੂ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ [illegible]। ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਕੱਦ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਰਬਾਰ [illegible] ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ~~[illegible]~~ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ। ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਕਰਕੇ ਤੇਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ, ~~ਸਾਹਿ~~ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸਾਰਾ ਸਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੱਚਖੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਬਾਣੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕੋ [illegible] ਸੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦਾਨ ਵੀ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਪੁੱਜਾ। ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਸੱਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਨ ਕੰਮ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਜੀ ਦੱਸੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, "ਜੀ! ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸਾਹਿਬ"। ਜੀ ਆਦਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, "ਮਨ ਦੇ ਵਸੀ ਸੱਚ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਸਤਿਕਾਰ ਜੋ ਹੁੱਕਮ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ"। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦੇ ਵੱਡੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਫ਼ਰਮਾਇਸ਼ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਰਾ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਹਨ ਹਾ

ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ 16 ਤਰੀਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ

ਕਰਿਕੇ ਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਭਰਨ ਦੀ
ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸਿੰਘ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ। ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗੱਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਰਦਾਰਿਆਂ ਦੇ
ਇੰਚਾਰਜ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮਝ ਆਈ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਇੱਕ
ਵਾਰੀ ਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਖ਼ਤ। ਵਾਰੀ ਦਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ
8 ਸਿੰਘਾਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ
~~ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਦੇ~~ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਲਈ
ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਇਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਭਰਨ ਦਾ ਕਿਹਾ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਸਲੀ ਤੋਂ
ਅਪਣੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੰਡ ਭਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਦੇ
ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਦੰਡ ਲਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਗੁਰਮਤਿ ਤਖ਼ਤ ਦਰਬਾਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਅਤੇ ਦੰਡ
ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਨ ਕਿ
ਇਹ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਏ। ਇਕੱਠੀ ਸਾਹਿਬ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਇਸ ~~ਗੱਲ~~ ਹੋਰ ~~ਦ~~ ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਇਹ ~~ਗੱਲ~~ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ
~~ਬ~~ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਹੋਰ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਅਸਲ ਦੇ ਦੇਣ
ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੰਡ ਕੀਤੀਆਂ।

305-306

ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ । ਸਹਾਇ !

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਆਪ ਜੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਸਮੁੰਦਰ

ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਸਮੇਤ 5 ਦਸੰ ਬਾਰਾ ਵੱਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ

ਤੇ ਫਿਰ ਫਿਰਕਰ ਤਰਫ਼ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ

ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਜੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਗੋਤ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਜੀ 40

ਆਪ ਜੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਭ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖੇ 10 ਦਸੰ ਸਦੇਰ

ਵੇਖਣਾ ਫਿਰ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਭੇਟਾ ਭੇਟ ਦਸਾਂ ਦੀ ਕੁਰਿਆਂ

ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਦਾਸਤੋਂ ਸੋਹ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰ ਜੀ। ਫਿਰ ਦਾਸ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ ਉਸ

ਹੋਏ ਉਪਰੰਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਨ ਵੇਖਣ ~~[illegible]~~ ਨੂੰ ਤਰਸ ਪਿਆ,

ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਫਿਰ ਦੇਰ ਉਹੋ ਹੀ ਸਹਿ ਲਿਆਕਤ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ (ਲਿਖ ਲਿਖਤੇ) ਕੁਰਿਆਂ ਨੂੰ

ਲਿਆ ਕਰ ਜੀ ਸਨ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾਸ।

ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਦਾਸਨ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਰਸ ਪਏ, ਫਿਰ ਦਾਸ ਮਾਨ ਸਿੰਘ

ਕਰਤਾਰ ਹੀ ਸਮੇਤ ਲਿਆਕਤ ਆਪਣੀ ਦਾਸਨ ~~[illegible]~~ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਪਾਸੀ ਫਿਰ ਕਰਕੇ

ਵੇਖਣਾ ਫਿਰ ਪੁੱਜ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਫਿਰਦੀ ਕਰਿਪਾ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਰਿਆਂਤ

ਤੋਂ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰ, ਦਾਸਾ ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਆਤੇ ਤੋਰ

ਆਖਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਪਰ ਦਾਸਤੋਂ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਗਏ, ਫਿਰ ਦਾਸ ਹੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਉਹ ਦਾਸ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ ਪਰਵਾਨ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆਂ

ਸਮੇਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਪਹਿਲ ਦਸੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਿਰਦੇ ਵਰਨ ਉਪਰੰਤ ਚਰਨ ਫਿਰੋਂ

ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪਹਿਚਾਣ ਅੱਜ ਆਪ ਕੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ

ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ, ਲਿਖਣ ਚਰਨ ਸਮੁੰਦਰ

ਸਮੇਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖੋ ਵੇਖਣ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਦਾਸਤੋਂ ਸੋਹ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖਾਰੀ,

ਤੇ ਪੂਰੀ [illegible] ਨਾਲ ਸੌ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ [illegible]

[illegible] [illegible] ਕੀਤਾ । [illegible] [illegible] [illegible] ਸਰਕਾਰ [illegible] ਤੋਂ, ਸਰਕਾਰ

[illegible], ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੋਂ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] ਹੈ ।

ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ 70 [illegible] ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ, [illegible] [illegible] ਤੇ

[illegible] [illegible] ਉਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਬਾਕੀ ਅੱਜ ਦਿਨ ਤਕ 50 [illegible]

[illegible] [illegible] ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ ਉਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ । ~~[illegible]~~

18 [illegible], ਉਤਾ, [illegible] ਵਿਚ 2 [illegible] ਬਾਕੀ ਹਨ । ਜੋ [illegible] [illegible]

[illegible] ਨਾਂ [illegible] ਸਹਿਤ [illegible] ਕਰੂੰਗਾ ।

[illegible] [illegible] [illegible] ਤੋਂ [illegible] [illegible] [illegible] ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਾਂਡਰ, [illegible]

ਸਿੰਘ ਕਮਾਂਡਰ, 5 [illegible] [illegible], [illegible] ਤੋਂ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ।

[illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] ਦਾ ਤੌਰ [illegible] [illegible] ਰਹੂੰ ! – [illegible].

ਦਾਸ

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਾਂਡਰ, [illegible] ਸਿੰਘ ਕਮਾਂਡਰ

(ਮੋਹਰ) (ਮੋਹਰ)

ਮਿਤੀ 7 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928

ਮੁਕਾਮ [illegible], [illegible] 7 [illegible] [illegible],

307 — 313

[illegible]

[illegible] ।

[illegible] ~~[illegible]~~

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] ਕੂਕਿਆਂ [illegible] ।

[illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ [illegible] ।

[illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ [illegible] ।

[illegible] 68 [illegible]

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ਕੂਕਿਆਂ [illegible]

ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ
ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਿਥੇ ਉੱਥੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ~~[illegible]~~ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ
ਸਰੋ ਪਾਸਾਤ ਵਾਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਾਰਸਾਈਥ ਨੇ ਦਾਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੀ ਕੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰ ਤੇ ਸਹਿਤ ਜਿਥੇ ~~[illegible]~~ ਅਤੇ ਜਾਂ ਵੀ ਸਨ ਜਿਸ ਕਦੀ ਤੁਸੀਂ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡ ਸਮਝ ਲੱਗੀ ਕੁਝ ਕਰਵਾਈ। ਜੋ ਕੁੱਕ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੋਂ ਤੋਰ ਸਰੋ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੀ। ਸਾਰੀ ਗਲ ਪਤਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਕੈਦਾਂ ਸਮਿਝ ਕੇ। ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਰੋਂ ਨੱਥਾ ਅਤਿ ਸਟ ਸਮਾਂ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਹਿਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਾ ਸਾਰ ਸੂਦ ਕੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ। ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਫੈਦਾ। ਜੋ ਜੀ ਪਾਸਿਓਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਫਾਰਸਾਈਥ ਨੇ

ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਾਰਸਾਈਥ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰੀ ਦਾਸ। ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਤਸੱਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਲੇ ਕਰ ਸਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਫਾਂਸੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ~~[illegible]~~ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸਨ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਜੀ ਕਿਸ ਦੇਸ ਦਾ ਕਰਦੇ 16 ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ~~[illegible]~~ ਕਰ ~~[illegible]~~ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰੋ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸਿਓਂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ,

ਸਦੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜੀ ਗੁਰ ਸਤ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿ ਨੱਥਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਾਮ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਖੰਡਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਮਿਤੀ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਦੀ 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਮਿਸਟਰ ਕੋਵਨ ਸਾਹਿਬ,

ਹੋਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੂਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸੂਬੇ

ਸੂਬੇ ਖਾਨ ਕੂਕ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ:-

1 ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਾਪੂ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ ਤੋਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਗੁਰਮੁਖ
ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ, → ਪਤਨੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ

2 ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਭੋਲੀ ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਭੂਰੀ ਨੂੰ ਫਰਾਰ ਹੋਈ।

3 ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਪੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ 8 ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਾਣੇ ਭੈਣੀ ਨੂੰ ਗਈ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਫਿਰ
ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ।

4. ਜਾਪੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਜੋ ਪਹਿਰਿਆਂ ਦੇਖਦੀ ਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ,
ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ।

5 ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧ ਸਿੰਘ ਫਰਾਰ ਹੋ
ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਭੈਣੀ ਨੂੰ ਗਿਆ।

6. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਤਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੋ, ਭੈਣੀ ਤੋਂ ਅਜਾਈਂ ਆ ਗਿਆ।

7. ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਤੇਗਾ ਸਿੰਘ 4 ਸਾਲ ਤੋਂ।

8. ਤੇਗਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੋਰਾਹਾ 4 ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ,

9 ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮੋ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂ ਤੇਗਾ ਸਿੰਘ 8 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੈਣੀ ਨੂੰ ਗਈ ਸੀ।

10 ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨਗਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜ਼ੀ।

11 ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਜੁਆਲ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ,
ਜੁਆਲ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿੰਦੀ।

~~ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ~~

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੈਣੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘ ਕੂਕ ਦੇ ਤੁਰ ਸਿੰਘ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਆਦਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਾਵਜੂਦ ਨੂੰ ਜਾ ਦਿੱਤੀ। ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤ ਉਸੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਰੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੂਕਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਚਾਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ।

ਕੇਹੀ 8 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਘਰ, ਇਸ ਦਾਨ ਤੇ ਜੱਥਾ ਲਿਆਕੇ

ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਦਾਰੇ 16 ਨੂੰ ਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰਾਤ ਦੀ ~~ਤਕਲੀਫਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ~~ ਤਕਲੀਫ ਦਿੱਤੀ।

ਜਿਹੜੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਚਲਦੇ ਸਨ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ 12 ਦਸੰਬਰ ਸਤਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਿਪਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਕਾਲ।

ਤਕਲੀਫ਼ ਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। 12 ਜਾਂਦੇ ਇੱਕ ਦਸੰ ਤੱਕ

ਪੰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਕਿ ਟ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ

ਅਗਲੇ ਪਾਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰਾਤ ਸਦੀ ਤਾਕਤੇ ਦਬਾਇਆ

ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੇ ਦੇਸ਼ਪਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਜਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ਾਕੇ

ਦੇਖਾਇਆ। ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਕਰਿਪਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣ

ਕੱਪੜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸਮ ਸ਼ਹਾਦ ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਰਕ ਦੇ

ਤੇ ਤਾਕਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸੁਰਖਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੋ ਆ ਇਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਚੇਤੁ ਕਿਸ ਪਾ

ਪੀਰੇ ਰਹਿਣ (ਕਰਿਪਾਲ ਸਾਹਿਬ) ਸੱਚ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਏਂ।

ਖਾਸਕ ਦਾ ਹਾਲ ਜੋ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

314 — 316

(ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖ)

ਕੋਹਿਨੂਰ/ਫ਼ਿਕਰਾਤ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ, ਸਫ਼ਾ 340 ਕੂਕਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਤਰਜਮਾ

ਅਨੁਵਾਦ, ਮਿਤੀ 7 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਮੁਤਾਬਿਕ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਕੂਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਤੀ 17 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ: ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਕੋਵਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਮਿਸਟਰ ਫੋਰਸਾਈਥ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖ਼ਬਰ ਪਹੁੰਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰ ਮੋਹਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ~~ਕੂਕੇ ਬਾਗ਼ੀਆਂ~~ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ~~[illegible]~~ ਕੋਟਲਾ ਲਿਆ ਦਬਾਕੇ ਮਾਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੋਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ~~[illegible]~~ 1 ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕੁਲ 120 ਸਨ, ਜਦ ਫੜੇ ਵਿਚੋਂ 20 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 68 ਹੀ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 52 ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ~~[illegible]~~ ਇੱਕ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ, ਜਿਹੜਾ ਭਾਈ (ਨਾਮਧਾਰੀ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਕੜਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਸ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਹੈ।

ਤਰਜਮਾ ਹੋਇਆ ਕਿ

ਇਸ ਕੋਹਿਨੂਰ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖ) ਦੀ ਇਕੱਲਿਕੱਲੇ ਖ਼ਬਰ, ਕੂਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸਾਹਿਬ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਕੋਹਿਨੂਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ, ਕੂਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਂ, ਗਿਣਤੀ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਸਾਡੇ

ਅਪਣੇ ਜਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ~~ਬਾ~~ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 52 ਕੂਕਿਆਂ

ਸਭ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਜਲੰਧਰ ਤਾਰੀਖ਼ [illegible] ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਇਸ ਚਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੇਠੂਵਾਲ, ਜੱਸਾ ਗੁਰਦਾਸ ਤਾਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਜਨਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗਰੇਟਾ ਅਜਨਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰੰਗਰੇਟਾ [illegible] ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ~~[illegible]~~ ਤੁਰਿਆ ਜਾਏ ਅਤੇ [ਸ਼ਹਿਰ] ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ~~[illegible]~~ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਬੂਤ ਪਾਏ ਜਾਣ ਜੋ ~~[illegible]~~ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੌਰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ । ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਪਰਵਾਹ [ਬਾਰੇ] ਕੋਈ ਕਰਨ ਦਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵੀ [ਤਾਂ] ਪੁਲਿਸ ਸਹਿਬਾਨ ਆਦਿ ਕਮੀਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਇਸ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਕਰਨ । ~~[illegible]~~ [ਸਾਥੀ] ਭਾਈਚਾਰ ਇਸ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦੇਣ । ਇਸ ਇਸ ਗੁਪਤ ਦੀ ਇਸ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਉਹ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ । [ਇਸ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ] ~~ਸਾਥੀ~~ ਭਾਈਚਾਰ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਨਕਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰਾ ਸੀ, [ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ] ਗੁਪਤ ਅਸਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਕਿਤੀ ਜਾਏ । ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜਦ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਨੂੰ ਵੀ (ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ) ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਤੋਰ ~~[illegible]~~ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ।

317 – 318

ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਚਾਰ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਬਾਰੇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਕੱਲ, ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਮਿਸਟਰ ਫੋਰਸਾਇਥ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ [illegible] [illegible] ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ [illegible] ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ [illegible] ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ। [illegible] ਦੇ [illegible] ਤੇ [illegible] ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਗਏ। [illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ [illegible] ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ~~[illegible]~~ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚਿਤਾਇਆ ਕਿ "ਦੇਖੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ [illegible]। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ [illegible] [illegible] ਆਪਣਾ [illegible] ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ [illegible] ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ [illegible] ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।"

[illegible] ਦੇ [illegible], ਉਹਨਾਂ [illegible] ਦੇ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਕਰ [illegible], ਜੋ 28 ਸਨ, [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੇ ~~[illegible]~~, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ [illegible] ਵਲੋਂ ~~[illegible]~~ [illegible] ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਤੁਸੀਂ [illegible] ਇੱਕ ਇੱਕ ਆਦਮੀ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ [illegible] [illegible]। [illegible] ਜਦ [illegible] [illegible] ਦੀ [illegible] ਜਾਂ [illegible] ਦਾ [illegible] ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ [illegible] [illegible] [illegible] ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ [illegible] [illegible] [illegible] ਜਾਵੇਗੀ।"

ਸਿੱਖ ~~[illegible]~~ ਨੂੰ, [illegible] '~~[illegible]~~ ਕੂਕੀ' ਤੇ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ [illegible] [illegible], [illegible] ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। [illegible]

ਸਤਿਗੁਰੂ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਦੀ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ਦੇ [illegible] ਕਿ " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਕਹਿਣਾ [illegible]"

- [illegible] -

ਇਸ ਦਾਸ ਨੇ [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible]

ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

[illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] ਵਿੱਚ [illegible] [illegible] [illegible] ਹੈ ਇਸ [illegible]

[illegible] ਦੇ [illegible] 28 [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੀ [illegible]

ਇਸ [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] ਹੈ।

[illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]।

ਦਾਸ

[illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

ਡਿੱਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [illegible] [illegible] ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ।

19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

319—320

ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਜਿਹੜੀ 'ਤੁਰੀ', ਵਿਚੋਂ ਜਾਹਰ ਜਾਪ ਜਾਂਦੇ
ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਹੋਣ।

---

1. ਥਾਣਾ ਗੁਰਪੁਰ:— 1. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰਤੂ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਰਸਤੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
2. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰੋਗਲੀਆਂ।
3. ਜਗਤਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰੋਗਲੀਆਂ।
4. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਪਿੰਡ ਰੋਗਲੀਆਂ।
5. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਾਰੀਆਂ
6. ਦਸੌਂਧ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਾਰੀਆਂ

2 ਥਾਣਾ ਅਮਰਗੜ੍ਹ:— 1. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਟਰਦਾਨੀ
2. ਫ਼ਤਿਹ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਟਰਦਾਨੀ
3. ਇਸ਼ਰਦਾਸ ਸਿੰਘ (ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ) ਪਿੰਡ ਟਰਦਾਨੀ
4. ਜਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਟਰਦਾਨੀ
5. ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਟਰਦਾਨੀ

3. ਥਾਣਾ ਭੀਖੀ:— 1. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਖੁੱਡੇ ਵਾਲਾ।
2. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਫੈਰਾ
3. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਆਪ ਭੀਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਫੜਿਆ।
4. ਦਸੌਂਧ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
5. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
6. ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
7. ਜਿਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
8. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
9. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
10 ਸੱਜਣ-ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।
11 ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਊਧਾ।

contd.

4. ਬਾਬਾ ਕੰਵਰ ਸਾਹ :- 1. ਕਾਬੁਲ ਸਿੰਘ, ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਗਾਂਧੀ ਸਾਹ

5. ਬਾਬਾ ਜਾਮਨ 1. ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਪਿਤਾ ~~[illegible]~~ ਜਾਹਿਰ

6 ਬਾਬਾ ਜਾਹਿਰ ਸਾਹ 1. ਇਆਸ ਸਿੰਘ ਪਿਤਾ ਮੁੰਡ
2. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿਤਾ ਰਣਧੀ

ਨੋਟ
ਜਥੇਦਾਰ ਅਜਾਇਬ [illegible] ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

321-322-323

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਸੁਪਰਡੰਟ ਸਰਹਿੰਦ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਭੇਜੀ ਤਾਰ ਦਾ ਤਰਜਮਾ।

ਮਿਤੀ 17 ਜਨਵਰੀ ਸਮਾਂ 18 ਘੰਟੇ 50 ਮਿੰਟ
(6 ਵਜ ਕੇ 50 ਮਿੰਟ ਸ਼ਾਮ)

ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਤਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੁੱਜੀ।

ਤਮਾਮ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਸੁਪਰਡੰਟ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤੋਂ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹਾਲ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ [illegible]।

ਤਰਜਮਾ ਸਹੀ
ਦਸਤਖਤ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿਆਲ [illegible]
[illegible]

ਤਰਜਮਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ~~[illegible]~~ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
21 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

P.T.O

323

Govt. Telegraph Department monthly No 509

Station -- ~~Patiala~~ Patyala Post at Delhi.

NO 842 No of words and cyphers 36 Date & hour tendered for transmission by sender ~~M~~ 17. 18-50

Addressee's name: — Maharaja

Your highness telegram recorded. The services of your officials acknowledged with thanks of Lieutenant Governor who requests your highness to endeavour to discover the real cause of outbreaks.

Secretary Government

324 - 325

ਰੋਬਕਾਰ (ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ) ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮਤ ਪਿੰਜੌਰ

ਨੰ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ

8 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928,
ਮੁਤਾਬਿਕ 19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:,

ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ,
ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਰੋਬਕਾਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਰਸਲਾ ਪਾਸਾ ਮਿਤੀ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ: ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਰੋਬਕਾਰ ਮਿਤੀ 6 ਮਾਘ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕੇ ਗੋਡੂ ਮੱਲਾ ਕੋਟਲੀ ਦੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਸਾਥੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਏ।

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ:-

ਇਸ ਰੋਬਕਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਈਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ~~[illegible]~~ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਕਤ ਵਾਸਤੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰੋਬਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਸਲ ਰੋਬਕਾਰ ਮੁੜਦਾ ਮਿਸਲ ਸਹਿਤ ਨਾਜ਼ਿਮ ~~ਕੋਤਵਾਲ~~ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਮਿਤੀ 8 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928,

---

ਗਰੀਬ ਪਰਵਰ!

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ

ਜਾਰੀ ਮਰਾਸਲਾ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਵਾਬ ਰੋਬਕਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰ ਰਸਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੂਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅੱਗੋਂ ਜੋ ਇਸ ਬਾਬਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ,

ਲਿਖਿਆ ਮਿਤੀ ਚੌਥੀ ਕੀਤੀ

ਮਿਤੀ 8 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928

ਦਾਸ

ਕਾਰਿੰਦਾ ਥਾਣਾ ਪਾਇਲ!

(ਮੋਹਰ)

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਦਇਆਲਤਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀਮਾਨ [illegible] ਸਾਹਿਬ
[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
ਸਾਹਿਬ [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible]
[illegible]
[illegible]

ਮਿਤੀ 19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:
ਮੁਤਾਬਿਕ 8 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ,

[illegible]

ਮਿਤੀ 8 ਮਾਘ [illegible] 1928

ਦਾਸ
[illegible]

ਮਹਾਰਾਜਾ ਫਰੀਦਕੋਟ

[illegible] ਸਿੰਘ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, [illegible] ਸਿੰਘ ਤੇ [illegible] ਸਿੰਘ [illegible] [illegible], ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਕੀਤਾ, [illegible] ਦਿਨ [illegible] [illegible] [illegible] ਕੋਟਲੇ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ਦੇ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]।

ਇਕ [illegible] ਵੀ [illegible] ਹੈ।

18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

331

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਖ਼ਤ

ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

(ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਦਸਿਆਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਕੂਕਾ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕੋਟਲਾ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਜਵਾਬ ਦੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋੜਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਡਰ ਜਾਣ। ਇਹ [illegible] ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਮੰਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹਾਕਮ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੇਗੀ। ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਇਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਕਿ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਰੋਕਣ ਜਾਣਿਆ ਜਾਏਗਾ।

11 ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1873 ਈ.

332 - 333

ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਨਿਯਮ ਸਾਗਰ (ਕਾਂਤਰਲਿਕ ਤੋੜ) ਚਲਾਇਆ,
ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ।

ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਾਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਚੱਲਦ ਦੇ ਸਾਰਾ
ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੰਘਰ ਸੁਰੰਗ ਤੁਰਨੇ ਅਗ ਸਾਹਿਬ ਚਾਹਤ ਮੁਕਾਬਲਤਨ
ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਸੰਘਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰ ਦਲੀਲ ਸਾਂਤ ਸੁਰੰਗ ਤੁਰਨੇ
ਦਰਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਚਰਨ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚਲਾਇਆ
ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿੱਚ ਤਕਲੀਫ ਰਿਆਸਤ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚਲਾਇਆ
ਪ੍ਰਜਾ ਚਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਜ
ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸਾਹਿਬ ਚਲਾਇਆ ਦੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ
ਦਲ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੇ ਚਲਾਇਆ
ਕਿ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਤਾਰੀਖ ਸੰਗਤ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣ
ਦਰ ਲਿਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਚੌਕਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਭ ਜਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਹਾਜ਼ਰ
ਤਾਂ ਤਾਂ [illegible] ਅਧਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਰਕੀਬ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸੂਬਾ ਨੇ ਚੌਕਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਾ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੰਘਰ ਰਿਆਸਤ ਅਸਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਰਨੈਲ ਚਲਾਇਆ
ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਮਿਤੀ - ਇੱਥੇ ਦਸ ਤਰੀਕ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਪਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਿਬ,
ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚਲਾਇਆ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰ ਦੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹਿਤ ਪਾਰ ਸੁਣਿਆ,
ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਜੀ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਬਤ [illegible] ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਲਿਖੀ
ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਜੀ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਚਲਾਇਆ ਨੇ ਕੀ ਅਤੇ

ਅਸਾਂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ

ਪਲੈਨਾਂ (Plans) ਤੁਹਾਡੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ

ਸਦਰ ਤੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਦਕਾ ਜਿਥੇ ਹਰੀਆਂ ਭਰ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਅਜਿਹਨਾਂ

ਤੇ ਵੱਧੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪਵੇ।

ਦਾਸ, ਜਸਵ ਪਰਦੇਸੀ

ਅਜਿਹਾ ਸਾਹ. ਵਲੀਦ ਤ੍ਰਿਪਿਆਰਾ ਤੇ ਜਿਆਦਾ ਮਨਜੀ

ਸ਼੍ਰੀ (ਸਮਰਾਲਾ) ਸਹਿਤ ਸਾਹਿਬ

~~ਜੈਸਾ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਵਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ.~~

~~ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ~~

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਗਰੀਬ ਪਰਵਰ ਸਲਾਮਤ ਰਹੋਂ!

ਮਿਸਟਰ ਕਾਵਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਗਾ ਸਾਰੇ ਕੈਦ ਕਰੀਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਹਾਕਮ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਤੇ ਤੋਪ ਦੇ ਸਮੇਤ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਉਡਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਵਕਤ ਜੇਰਾਕ ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ।

ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੈਦੀਆਂ ਮਿਲਣ ਤੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਚਿਠੀ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਜਾ॥ ਤਿਆਰ ਚਿਠੀ ਆਪ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੱਲ ਪਾਸ ਵਰਨ ਦੇ ਲਿਆਕਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਤੀ 19 ਜਨਵਰੀ 1872 ਮੁਕਾਮ ਕੋਟਲਾ.

ਤਾਬੇਦਾਰ ਕੱਲਰ ਅਫ਼ਸਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦਫ਼ਤਰ ਲੁਧਿਆਣਾ.

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਇਹ ਦਾਸ ਅੱਜ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੁਖਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਟਸ ਦਸ ਤੁਸਾਂ ਵਿਚ 4" ਲਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਸ ਤੀ ਪੱਕਾ ਤੇ ਸਹਾਰ ਤੇਰਾ ਕੋਟਸ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ ਇਹਾ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਦਸਾ ਜਾਣ ਲਿਖ, ਜਿਹੜਾ ਜਾਣ ਲਿਖਤਾਂ ਹੋਰ ਸੁਖਿਆਦਾ ਪੁੱਜਦਾ ਜੀ, ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੋਰ ~~[illegible]~~ ਰਾਹੀਂ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇ ਸਭ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਾਂ ਦਾਸ ਰਖਿਆ ਸਾਈਂਆਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਰ ਕੇ ਉਸ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਰਹੇ ਜੀ।

ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਹੈ ਤੁਰੇ, ਜਿਹੜੇ (ਵਿੱਚ ਦੀ) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਤਿਆਰੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਲਿਖਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਟਰਕ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਾਂ ~~[illegible]~~ (ਆਪ) ਦੀਆਂ ਟਰਕ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸੀ ਰਹੇ ਜੀ, ਦਾਸੀ ਸਤੇ ਕੋਰ ਕੋਈ ਪਰਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜੀ।

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਅਕਸਰ ਕਰਕੇ, ਜਿਨ ਜਿਨ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਉਹ ਦਾਸੀ ਸਨ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨ ਇੱਕ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਲੱਗ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇ ਸਮਝੇ ਉਹ (ਜਾਣੇ) ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਰਨ, ਆਪਣੇ ਪਾਰ ਤਾਕਤ ਰਹਿ, ਜਰ ਪੱਕੇ ਇਹਨਾਂ ਆਸਾਮ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਰਖਿਆ ਕਰ ਲਿਆ ਸਮਝਿਆ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਪਹਾੜ ਤਾਕਤ

ਹਨ ਸੋ ਸਹੀ? ਜੇ ਦੇਵੀ ਜੀਓ ਹਾਕਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਾਂ

ਅਸੀਂ ਭਾਗਤੇ ਉਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ

[illegible] ਸਹੀ ਹੈ ਜੋ [illegible] ਜਨਾਬ ਨੂੰ

ਓਹਾਂ ਸਭ ਦੇਵੀ ਦਾ ਭਾਗਤ ਸਹੀ ਹੈ।

~~ਜਿਨ ਭਾਗਤੇ~~

ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀਮਾਨਾਂ ਨਿਰਦਾ ਮਾਰਦਾ

ਮਾਰਦਾ ਹੀ ਹੈਂਚ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਪੰਜ.

18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਦੇਖ

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸਾਈਂ ~~[illegible]~~ ਜਰਨਲ ਦਾ ਤਰਜਮਾ :

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ [illegible] ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ

ਅਖ਼ਬਾਰ [illegible] ਸਿਆਲਕੋਟ ਅਖ਼ਬਾਰ [illegible] ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਮਿਤੀ 7 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਮੁਤਾਬਿਕ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਕੂਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ [illegible] ਮਿਤੀ 16 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ: ਵਿਚ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ [illegible] ਕੁੱਲ 143 ਕੂਕਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ [illegible] ਨਾਮਧਾਰੀ [illegible] ਦੇ [illegible] ਤੇ ਤੁਰਕਿਆਂ ਦੇ [illegible] ਦਾ [illegible] ਕੀਤਾ ਸੀ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ਕਿਆ [illegible] ਦੇ [illegible] ਤੇ ਜੋ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ [illegible] ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ [illegible] ਨੂੰ [illegible] (ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ [illegible]) ਨੂੰ [illegible] ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਕਰਨ। [illegible] ਤੇ [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੇ [illegible] 30 [illegible] ਕਿ [illegible] ਤੋਂ ਲਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਕੂਕਾ [illegible]

[illegible] ਦੀ [illegible] ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ [illegible] ਨੂੰ ਦੀ [illegible] ਵਿੱਚ [illegible] ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ [illegible] ਤਾਂ [illegible] ਤੋਂ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ [illegible] ਵਿੱਚ [illegible] ਤੇ [illegible] ਤਾਂ [illegible] ਇਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ [illegible] [illegible] ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ [illegible] ਇਨ [illegible] ਦੇ [illegible] ਮੁਤਾਬਿਕ, [illegible], [illegible] ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੇ [illegible] ਦੇ [illegible] ਕੀਤੇ ਗਿਆ ਗਈ ਕਿ ਇਨ [illegible] ਦਾ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ਵਿੱਚ [illegible] ਕੂਕਿਆਂ [illegible] ਤੋਂ [illegible] ਤੋਂ ~~[illegible]~~ [illegible]

ਮੁਖ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਾਧਨ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ
ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਨ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਸਮੇਂ
ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਾਧਕ
ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਬਲੀ ਤਕ ਜਾਣ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ।

ਧਰਮ

339—340

[illegible]

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਮਝੀ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੀਤਾ ਛਡ ਦਿਤਾ,
ਜੱਥਾ ਸ਼ਿਆਮ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਸਹਿਤ ਤੋਂ ਰਹੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਸਿੰਘ
ਦੇ ਪਾਸ ਰਹੇ ਗੁਪਤੀ ਰਕਮ ਜਮਾਨਤ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ
ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਰਕਮ ਜਮਾਨਤ ਵਜੋਂ ਜਮਾ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਗੁਪਤੀ ਰਹੀ
ਸਨ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਾਹਦੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਰ
ਉਹਨੇ ਸਾਮ ਸਰ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਵਾਪਸ ਦਿਉ ਤੋਂ
ਹੋਣ ਸਿੰਘ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਪਤੀ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਰਕਮਾਂ ਇਥੇ ਤੋਂ ਸਰ ਉਹਨਾਂ ਇਤੇ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਜਮਾਨਤ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਰਖ ਸੀ, ਉਹ
ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੁਝ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚਾਰੇ
ਨਾਲ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਜਮਾਨਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੂਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰਤੋਂ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਰਖੀ ਸਨ। ਜੋ ਉਹ ਸਾਰਾ ਜਮਾਨਤ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ
ਸਪੁਰਦ ਤੇ ਕਰਿਆ, ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦ ਸਾਂ ਵੀ ਲਈ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁੱਛਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਜ਼ੋਰ ਪਾਸ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਰਾ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ
ਪੇਸ਼ ਕਿਆ। ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਇਸ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰਾ ਬਤਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ
ਆ ਕਾਰ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਮਾਂ ਉਤੇ ਤੇ ਸਰ ਪਰ ਜੋ ਵੇਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦਿਉਤਾ ਹਿੱਤੀ ਸਨ
ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ [illegible] ਆਪਣੇ ਸਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦੇ ਜੋ ਭਾਈ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਂ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਦਾ [illegible] ਭੇਜਿਆ। ਉਹਿਆ ਆਇਆ ਤਾਂ
ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਸ ਆਪਣੀ ਵਿੱਚ [illegible]। ਭਾਈ ਸਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਮਾਨਤ
ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤੇ ਦੇਣ ਇਕੱਠੇ ਕਰਵਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਆ ਤਾਂ ਫੱਟ ਦੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ

ਸੱਚ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਨੈਣ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋ ਦੇਖਣ। ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਜਾਏ
ਕਿ ਇਨ ਨੇ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਾ ਕੀਤਾ? ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ।
ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

341-342

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਘ ਦੂਜੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ (ਉਸ ਸਮੇਂ) ਛੀ ਤਾਰੇ ਸਨ, ਦੇਣ ਲਗੇ। ਸਾਹਿਬੀ ਸਾਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੋਏ। ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਦੇ ਹੋਰ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਦੇ ਬਾਦ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਖਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਏਨਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ~~[illegible]~~ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ। ਜੋ ਕਦੇ ਵੇਲਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਪੁਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਰਹਿਣ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਤੁਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦਾਂ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਦੇਵੇ ਇਸ ਦੇ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੀ ਇਸ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ। ਹੋਣ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗਵਾਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਤੇ ਬਾਦ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਕਰਨ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤੋਂ ~~[illegible]~~ ਪੁੱਛ ਇੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੋ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੋ ਸੱਚਾ ਇਮਾਨ ਆਪਣੀ ਨਾਲ ~~[illegible]~~ ਵੇਖਦੇ ਹੈ, ਸਾਹਿਬਜਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਖਣਾ ਹੈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਸਵੇਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਰੀਬ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮਿਤੀ ੨੦ ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:
ਕੋਟਲੇ ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

343 – 346.

ਚਿੱਠੀ ਅਸਲੋਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ [illegible] ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [illegible] ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਕਲ।

ਮਿਤੀ 10 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928

ਦਾਸ
ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ [illegible]
[illegible]

[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible] ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ [illegible] ਸਾਹਿਬ
[illegible]।

[illegible] ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਚਿੱਠੀ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਮ [illegible] ਚਿੱਠੀ ਦੇ [illegible] [illegible] ਹੈ। [illegible] ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ [illegible] ਇਸ ਦੇ [illegible] ਦੀ [illegible] ਲਿਏ।

2 ਫਰਵਰੀ ਸਨ 1872 ਈ.

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ

[illegible]

ਇਹ ਦਾਸ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ [illegible] [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਇਹ [illegible] ਜੀ [illegible] ਇਹ ਦਾਸ [illegible] [illegible] ਹੈ। [illegible] ਨੂੰ [illegible] [illegible] ਕਿ [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੇ [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] ਜਾਵੇ। [illegible]!

ਦਾਸ [illegible] ([illegible])
12 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928.

[illegible] ਜੀ,

[illegible] ਦੇ [illegible]। [illegible] ਇਹ [illegible] ਹੈ। [illegible] ਦੀ [illegible]।

ਦਾਸ
[illegible]

[illegible]
([illegible])

ਜਨਾਬ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੱਜਣ ਸੁਹਿਰਦ ਹਮਦਰਦ ਸਾਹਿਬ

ਇਨਾਇਤ ਸ਼ਫ਼ਕਤ ਮਆਬ ਮਿਹਰ ਨਾਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਫ਼ਸਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ, ਸਰਕਾਰ ਇੰਗਲਸ਼ੀਆ
ਸਾਹਿਬ ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ
ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ਸਾਦੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ
ਇੰਗਲਸ਼ੀਆ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਇਤਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਤਾਬੇ ਰੱਖਣ ਦੇਣ। ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ
ਦੇਵੇ ਸ਼ਫ਼ਕਤ ਦੋਸਤਾਨਾ ਰੱਖਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਬਾਰ ਦੇ ਹੈ ਸੀ।

~~ਮੁਕਾਮ~~ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖ਼ਰ ਤੋਂ
20 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਇਮਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬ (ਕੋਵਨ)
ਦਫ਼ਤਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਮੁਨਸ਼ੀ

348—351

[illegible]

[illegible]

ਮਿਤੀ 10 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੁਤਾਬਿਕ 21 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

—

[illegible]

[illegible]

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਸ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ
ਜਾਪਦੇ ਪਰਤੀਤ ਆਪ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਦੀ ਪੰਥ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ।
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਵਿਚ, ਇਤਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ, ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ
ਆਪਣੇ ਇਨਸਾਫ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ
ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਕੌਮੀ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦੇਣ ਆਪਣੇ
ਆਪ ਮਤ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਤਾਕਤ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ
ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨਹਿਰੂ ਆਪਣੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਿਚ ਨੂੰ ਮਨਾਵੇ
ਦੀ ~~[illegible]~~ ਤਰਫ ਵਾਸਤੇ, ਇਤਬਾਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ, ~~[illegible]~~
ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ, ~~[illegible]~~ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਆਪ ਜੀ ਤਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਨੂੰ ਤਰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ
ਵਿਚ ਦੇ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇਰੀ ਜਾਣਦੀ ਹੋ ਕਿ
ਕੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੇ ~~[illegible]~~ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ
ਇਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਾਰਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ? ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰਾਂ,
ਇਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਆਪ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਇਨਕਲਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ
~~[illegible]~~ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ~~[illegible]~~, ਇਨਕਲਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਆਈ ਹੋਈ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ~~[illegible]~~ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਕੇ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ
ਸਰਕਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇ ਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ
ਸਰਕਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫਦਾਰ ਇਸ ਦੀ ਨ ਸਾਲ ਸੰਨ 1928 ਵਿਚ, ਇਸਤਰੀ
ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫਦਾਰ ਇਸ ਦੀ ਨ ਸਾਲ
ਇਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਈ ਹੈ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਆਜ਼ਾਦ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮੀ ਦੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਸਾਰੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਰਦੇ
ਕਰਦੇ ਆਪ ਇਸ ਦੀ ਕਰਬਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਭੀ ਦਇਆਵਾਨ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ।

ਦਾਸ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ:—

ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨਾਂ ਕੂਕਿਆਂ
ਨੂੰ [illegible] [illegible] [illegible], ਜੋ [illegible] ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ [illegible] ਕਰਕੇ ਤੋਪ ਨਾਲ ਉਡਾਏ
ਗਏ ਸਨ [illegible] [illegible]। ਜੱਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਆਮਤ ਸਿੰਘ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ
[illegible] ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ [illegible] ਦੀ ਨਕਲ [illegible] [illegible]. ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ [illegible] ਨਕਲ ਭੇਜਿਆ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ [illegible] ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ.
ਅਤੇ [illegible] ਦੇ [illegible] ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ [illegible]
ਨੂੰ [illegible] ਦਾ ਕਰ [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] ਇਹ [illegible] [illegible] [illegible] ਅਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ [illegible] [illegible] ਨੂੰ [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ,
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ

ਜਵਾਬ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ [illegible] ਵਿਚ [illegible] (reminder) ਭਾਵ
ਯਾਦ ਪੱਤਰ [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ (ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ), ਪਰ ਕਿਉਂ
ਜੋ ਕਿ [illegible] [illegible] [illegible] ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਨਕਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।
ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਿਤੀ 23 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

[illegible]

[illegible]

24 ਜੇਠ, ਸੰਮਤ 1930 ਮੁਤਾਬਿਕ 6 ਜੂਨ 1873 ਈ:

[illegible]

[illegible] 7.60 [illegible]

[illegible]

353-354 ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਇਸਰਾਇ ਤਰਫੋਂ ਹਿੰਦ
ਮਿਤੀ 10 ਮਾਘ ਸੰ. 1928 ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ।

ਅੱਜ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜੇ ਕਵੈਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਮਲੇਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਰ ਪੁੱਜਾ ਦਾ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਇਸ ਮਜ਼ਮੂਨ ਤੋਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਜਾ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਕੂਕੇ ਤਮਾਮ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਹਿਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤੋਪ ਦੁਆਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤੁਰਤ ਗਿਆ ਇਸ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੋ ਪੱਤਰੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲਿਖਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੇ 16 ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਜੋ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤੋਪ ਦੁਆਰੀ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਇਸ ਕਦਰ ਦੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਬਤ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੁਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ

ਮਿਤੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਿਖਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਮਲੇਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਤੇ ਜੋ ਅਫ਼ਸਰ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ:-

ਬਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੂਕੇ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣ ਆਦਮੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੋਈ ਦੁਆਰੀ (ਮੁਤਾਬਕ) ਸਰਕਾਰ ਮਲੇਰ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਾਈਵਾਲ ਦੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮਲੇਰ ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਹਵਾਲਾਤੀ ਬਾਬਤ ਮੌਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਕਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਤੇ ਜਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

10 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਮੁਤਾਬਕ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:।

355-356

ਤਾਰ ਦਾ ਤਰਜਮਾ

ਤਾਰ ਨੰ. 767 ਮਿਤੀ 16 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ. ਦਾ ਤਰਜਮਾ

ਦਿੱਲੀ-ਪਟਿ. ਮੀਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦਿੱਲੀ — ਬਨਾਮ. ਪਟਿਆਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹੀਂ, ਨਾਜ਼ਮ ਰਾਜਪੁਰ.

ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਸਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟਲਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ। ਇਥੋਂ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਪਰਸੋਂ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਤੇ ਜਾਣਗੇ।

From: — Pattialah Meer Munshi, Delhi

To :- Pattialla through Nazim Rajpura.

words 47PP.

No 767 dated 16th 23/20

Kishan Singh with his artillery sawars left to-night. I ordered them to reach Kotla in three four days. The foot-coming here will leave by to-morrow train. The Lt. Governor will go for his tour by day after to-morrow

clerk in charge

Telegraph office
17 January 1872

Time despatched by Ocon. 11/50

357. 355

ਗਰੀਬ ਪਰਵਰ ਸਲਾਮਤ!

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

[illegible] ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [illegible]

[illegible]

[illegible]

ਦਾਸ

[illegible] ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

17 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872

ਦਿ: 34 [illegible]

(ਮੋਹਰ)

:59 — 362

ਗਰੀਬ ਪਰਵਰ, ਸਲਾਮਤ!

ਸ੍ਰੀ ਮਾਲਕ ਜੀ

[illegible] ਇਹ ਦਾਸ [illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible]
ਇਸ ਦਾਸ ਨੂੰ [illegible]
[illegible] ਇਹ ਦਾਸ [illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible]
[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦਾਸ ਨੂੰ [illegible]
[illegible] ਦਾਸ ਨੇ [illegible]
[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible] ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ [illegible]
[illegible]
[illegible] ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ

ਤਰਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ [illegible] ਹੋ, ਆਖੀ ਤਾਂ

ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹਾਂ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਆਖੀ ਏਥੇ ਦਾ ਚੌਤਰੇ ਆਪ

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਤੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਕੇ, ਉਹ ਵੀ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ ਸਾਂ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਾ ਦੇਵੀ [illegible] ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇਣ।

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦਾਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਚ ਤੇ ਇੱਕ [illegible]

ਤਸਵੀਰ ਏ ਹੋਰ ਆਪ [illegible] ਕਿ ਜਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ

[illegible] ਕਰਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ [illegible] ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸਾਰ

[illegible] । [illegible] ਤੇ ਏਸ ਸਾਰੇ ਕੰਮ [illegible] ਤਰ [illegible]

ਹੈ [illegible] ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਾਰ [illegible] ਦੇ ਪਾਸ ਵੀ ਰਹੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਦੇਖ [illegible] ਹੈ ਤੇਰੇ [illegible] ਦੇਖ ਆਪ ਸਤਿ [illegible] ਤਕ

ਸਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਕ [illegible], ਇਸ [illegible] ਦਾ [illegible],

ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਇਸ ਦੇਰ ਹੋਇਆ।

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਹ [illegible] ਤਰਾਂ (ਦਾਸ ਨੇ) ਇਹ ਗੱਲ ਇਤਫਾਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੱਸੀ

ਸਦੀ ਹੈ ਆਪ ਜੋ ਤਰੀ ਸੁਣਾਇਆ ਸਾਖੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ

ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਤਫਾਕ ਤੇ [illegible] ਦੇ ਇਹ। ਤਰੀ [illegible], [illegible]

ਹਨ, [illegible] ਹਨ ਤੇ ਆਖੀ [illegible] ਸੁਣਿਆਈ ਦਾਸ ਵਲੋਂ।

ਇਸ ਦਾਸ ਨੇ ਸੁਣਦਾ ਇਹ [illegible] ਇਹ ਹਾਲ ਸੁਣਿਆ,

ਦਾ ਹੈ। 42 ਸਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਨਮ ਦਰਬਾਰ ਇੱਕ ਸਨ, ਤਰ ਮੇਲੇ ਸਦਾ ਤੇ ਦੇ

ਦਰਬਾਰ ਤੋਰ ਇੱਕ ਸਨ ਪਰ ਇੱਕ [illegible] ਇਸ ਵੇਖ ਸਕੀ ਹੈ। [illegible]

ਆਪ ਸਾਹਿਬ [illegible] ਸਨ ਕਿ ਜੋ ਤਰਾਂ ਦੇਣ [illegible]

ਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਰੀ ਵੀ ਸਕੀ ਤੇ ਆਖੀ ਵੱਡੇ ਪਰਮ ਤੱਕ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਸੀ।

(ਦਾਸ ਨੇ ਇਹ) ਕਿ [illegible] ਇੱਕ ਕੋਈ ਸਾਰ [illegible] ਆਪ ਤੇ [illegible]

ਕੀ [illegible] ਇਸ [illegible] ਸਾਰ [illegible] ਇਹ [illegible] ਕਰ ਸਾਰ [illegible]

ਹੈ। ~~[illegible]~~ ਇੱਕ ਦੇਕੇ ~~[illegible]~~ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ~~[illegible]~~ ਸਾਰ ਮੁੱਖੋਂ ਦੇਖ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ PTO.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

پایین

[illegible]

بالا

[illegible]

پایین

پایین

[illegible]

بالا

پایین

— این مرده نزد برهمنان اعتراف کرده بود

اعتراف این مرده نزد برهمنان چه بود

خیره شدن به دستهای خبازان شاید

تجاوز به ساحت یك قرص نان شاید

دیروز بر دوش آدمی ارابه ی دیدم

بارش مهاراجه و بانو

گفتم وحده لا اله الا هو

— پسرروی جنازهٔ پدر آتش می گذارد و برهمن دعا میخواند

برهمنان چرا منتر را برای وفور غله نمی کارند

بوی استخوان

بوی دود

اعتراف آن مرده نزد برهمنان چه بود

— — — —

— — — —

— دیروز مجسمه ی لرد کرزون را در کلکته فرود آوردند

— — — —

— — — —

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ! ਲਾਹੌਰ !

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [illegible] ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [illegible] ਲੁਧਿਆਣਾ [illegible]। [illegible]

[illegible]

ਮਿਤੀ 21 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ.

[illegible]
ਅਸਿਸਟੈਂਟ
[illegible] ਲੁਧਿਆਣਾ

[illegible] ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

[illegible] ਲੁਧਿਆਣਾ [illegible]

[illegible] ਲੁਧਿਆਣਾ [illegible]

365-366

ਸਰਕਾਰ
ਰਾਜ ਦੇ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਤੋਂ ਸਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੀਤਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ,
ਸਲਾਮਤ।

ਮਿਹਰਬਾਨ ਮੁਸ਼ਫ਼ਿਕ ਆਦਾਬ ਆਦਾਬ ਸਲਾਮ ਦੱਸਣੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ
ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਪਾਸ ਵਿੱਚੋਂ 25 ਸਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਦੇ ਪਾਸ ਰੱਖੀ ਸਵਾਰ ਸਾ
ਗਿਆ। ਤਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ, ਕੀਆ ਜੀ, ਉੱਠੇ ਰਹੀ, ਸਵਾਰ ਰਹੀ ਆਖਿਆ। ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ
ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਿਹਰਬਾਨਗੀ ਕਰਕੇ
ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨੌਕਰ ਰੱਖਣ ਆਏ। ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੌਕਰ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਨੌਕਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰਹੀ ਹਨ,
ਸੋ ਤੁਸਾਂ ਤਰਸੀਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ

ਇਸ ਦਾ ਜਲਦੀ ਜਵਾਬ ਭੇਜੋ।

ਪਰੀਖਿਆ ਸੱਚਰ ਸਾਹਿਬ
20 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ:

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ,

ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਵਾਰ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਬਾਕੀ ਸਵਾਰਾਂ
ਨੂੰ ਜੀ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ
ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤੇ
ਰੱਖਿਆ ਜੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਸਲਾਮ
ਦਸ:
ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ
ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਕੇ ਆਪਣੇ ਕਿਤਨੇ ਕਿਤਨੇ ਸਵਾਰ ਕਿਸ ਕਿਸ
ਦੇ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ।

ਤਰੀਕ 23 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ.

ਅਖ਼ਬਾਰਾਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ [illegible]

ਜਦੋਂ ਜੀ 'ਪਟਿਆਲੇ' ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 25 ਸਵਾਰਾਂ ਤੇ
ਤੀਜੀ ਰਜਮੈਂਟ ਦੇ ਇੱਕ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਪਹੁੰਚੇ
ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਿਆ। ਜੀ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਗਿਆ। ਜੀ
ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਛੇਤੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਰ
ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਜੀ ਰਸਾਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੋ ਸਵਾਰ ਲੈ ਕੇ
ਕੋਈ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੱਧ ਕੋਟਲੇ ਜਾਣੀ ਪੁੱਜਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਉਸ ਵਕਤ
ਉਦੋਂ ਪੈਦਲ ਸਵਾਰ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀ ਪਤਾ
ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਜੀ ਉੱਥੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 25 ਸਵਾਰਾਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੌ ਸਵਾਰ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ
ਪਟਿਆਲੇ ਤੱਕ ਉਹ ਛੇ ਸਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ।

ਮਿਤੀ 23 ਜਨਵਰੀ ਸਨ 1872 ਈ:

368—375

ਗੁਣੀ ਪੁਰਖ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਹਰੇਕ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ [illegible]
ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ [illegible]!

ਮਾਂ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਹਾਡੇ ਦੇ [illegible] ਦੀ [illegible] ਦੀ [illegible], ਜਦ [illegible] 12 ਵਰ੍ਹੇ ਤਪ ਕੀਤਾ, [illegible] ਸਤਿਗੁਰ [illegible] ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਜੋ 12 ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ [illegible], ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ [illegible] ਸਤਿਗੁਰ [illegible] ਸਾਹਿਬ [illegible] ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ [illegible] ਦੀ [illegible] ਹੈ, [illegible] ਤੁਹਾਡੇ ਦੀ [illegible] ਦੀ [illegible] ਤੇ [illegible] ਦੀ [illegible] ਦੇ [illegible] ਹੈ। [illegible] ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ :-

ਸਾਡੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨੂੰ [illegible] 16 [illegible] ਦੀ [illegible], [illegible]। ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ [illegible] ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਦੇ [illegible] ਤੇ [illegible]। ਸਤਿਗੁਰ [illegible] ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਗੁਰ [illegible], [illegible] ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ [illegible] ਤੋਂ [illegible] ਸਾਹਿਬ ਦੇ [illegible] ਤੇ [illegible]। [illegible] ਵਿਸ਼ਵਾਸ [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible], [illegible] ਕਿ [illegible] ਤੋਂ [illegible] ([illegible]) [illegible] ਤੋਂ [illegible]। [illegible] ਦੀ [illegible]।

[illegible] ਦਾ [illegible], ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ [illegible], ਦੇ [illegible]। [illegible] ਦੀਆਂ [illegible], ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ [illegible] ਤੋਂ [illegible]

ਇਸ ਉਪਰੰਤ, ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ
ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ । ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਰਾਜੂ ਵਿੱਚ ਆਏ ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਅਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਤੇ ਗਏ,
ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੱਥੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਰਸ ਕੀਤਾ ।
ਇਤਫਾਕ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਰ ਗਏ ਆਪਣੇ । ਪਰੰਤੂ ਸਾਹਿਬ
ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰੀ ਜੋੜ ਜਗੀਰੀ ਵਾਲੇ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ,
ਕਸੂਰਵਾਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ
ਦਿੱਤਾ । ਕੈਦੀ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦਇਆਲਤਾ
ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਦਸਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਉ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਕੀਤੀ
ਕਿ ਜੀਵਾਤਮਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਸਾਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰ ਹਾਂ, ਜੋ
ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਾਣਦਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ।
ਇਹ ਸਭ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ
ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜੇ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਣ
ਤਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨਾ ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ .
ਸਗੋਂ ਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮਾ ।
ਅਕਾਲ ਵਿਸਾਖਾ ਆਸਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੈ । ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਸਹੀ ਕਿ ਇਹ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਰ
ਦੇ ਸਮਰ ਪ੍ਰਾਣ (ਸੂਬ ਆਦ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਵਾਨ ਦਾ ਸੇਵਾ ਕਾਹਦੀ ਸੌਂਪੀ
ਗਈਆਂ । ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਰ ਤੇ ਇਸ ਵਾਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਵਾਨ
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ । ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ
ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਘਟੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੈਕਾਰ

ਉਜੈਨ ਰਾਜਾ ਜਾਣਿਆ ਹੈ । ਜੋ ਜੱਸਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਰਬਾਰ

ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰਿਪਤੀ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ

ਗਿਆ । ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰਿਪਤੀ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ

ਕਿ ਆਪੀ ਸਾਹਿਬ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਰਪਟ ਨਾਲ

ਇਹ ਕਿਧਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇਜ [illegible] ਤਰਜੀਮਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹਤ ਜਾਣਦੇ । ਤਾਜਾਂ

ਵਿਖਿਆਤ ਹੈ, ਜੋ ਇਕਾਂਤ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਓ । ਜਦੋਂ

ਦਲੀਪ ਨੇ ਇਹ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਪਈ ਕਿ ਰਾਣੇ ਤੇਰੇ

ਕੀ ਹੋਏ ਸਾਹਿਬ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲ ਉਜੈਨ ਰਾਜਾ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ।

ਜੋ ਜਾਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਲੀਪ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ।

ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਉਣ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ

ਵੱਲ ਚੰਗਤੀ ਜਾ ~~[illegible]~~ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਹਿਬ

ਇਸਤਿਹਾਰ ਜਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਾਕੀ ਆਪਣੀ ਚੰਗਤੀ ਪਹੁੰਚਾਈ ।

ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਚੰਗਤੀ ਦਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ

"ਆਪੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ" । ਆਪੀ ~~[illegible]~~ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲ ਜਾਣ੍ਹ ਗਏ ਕਿ

ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਾਈ ਕਿ ਹੁਣ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਜੈਨ ਰਾਜਾ ਠੀਕ ਨਾਲ

~~[illegible]~~ ਕਿਧਿਰ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ।

ਸੁਣਕੇ ਗੱਲ ਆਪੀ ਜਾਂਦੇ ਵੱਲ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ

ਗਏ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਵੇਖਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਜੀਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ

ਅਜਿਹੀ ਸੁਭਾਉਣ ਕੀ । ਸੁੱਝਿਆ ਸੁਆਲ ਇਹਨਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿਣ

ਵੇਖਿਆ ਕੀ ਤਰਫ ਕੀਤਾ ਗਏ । ਇਹ ਕੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਆਏ ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੁਰਨੀ ਤੋਂ ਉਠਕੇ

ਇਕ ਬੈਠੀ (ਪਤ੍ਰ) ਸਾਧੀਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਹ ਦੋਹ ਇਹ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਸਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਉਹ ਉਹ ਸਮੂਹ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ. ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦਾ। ਸੰਨ 1857 ਈ: ਦੇ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਣ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਲੇਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਸਮੇਂ ਕੈਦਾਂ ਦਰ ਜੇਲ੍ਹ ਸਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖਣੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਪੱਥ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ"। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ ਮੁਕਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਜਾਦਾ ਉਪਰ ਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਜੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਜ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਜ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ! –

ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ 1000/-	ਸਰਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਪੁਰੀਆ 300/-	ਸਮਤਾ ਸਾਖੀ ਸਾਹਿਬ ਜੈਸਿਰਾਮੀ 100/-
ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਾਏ ਪੁਰੀਏ ਦਾ ਭਰਾ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ 50/-	ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 50/-	ਰਤਨ ਸਿੰਘ 50/-
ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇਜਵੰਤ ਕਿਰਪਾ ਸਾਧੂ 50/-	ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤਾ 200/-	ਉਮਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਦਾਸਾਨ ਦਾਸ ਤੇਜਵੰਤ 100/-

ਜਦੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਇਨ ਫਰੰਗ

ਫਰੰਗੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ। ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਗਊ ਗਰੀਬ ਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੀ

ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਸਦਾ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ!) ਦੇ ਤਖ਼ਤ

ਸਿਰਤਾਜ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।"

ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਉਡਾਇਆ (ਸ਼ਹੀਦ) ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ

ਨੂੰ ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਰੂਪ ਨਾਮ ਸਦਕਾ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹ

ਹੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ

ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਅਮਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਡਾ ਸਿਰਦਾਰੀ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ

ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਮਰ ਰਹੇ, ਅਮਰ ਰਹੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ

ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਹ

ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਰਹਾਂਗੇ। ਦੇਸ਼, ਧਰਮ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ

ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਸਤਾ ਫੜਾਂਗੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਭ ਸਮਾਗਮ ਹੈ

ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਸਿਰਤਾਜ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇ!

19 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1872 ਈ: ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ

ਦਾਸ
ਸਿੰਘਾਂ ਸਭਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

X R/333 Namdharis of Bhaini Sahib

File-I - Letter by Baba Ram Singh and Narain Singh to
NOV 1878

" 2 - Application of Karmo w/o Mehtab Singh - Permission to join her husband at Bhaini Sahib.

Report of Sergent Nur Mohd. - 16-8-1884.

" 3 - Mss - Shib Kaur 31-8-1887
w/o Diwan Singh
R/o Amritsar
'Suba'

Report 19-11-1887.

" 4 - 1-8-1888
Application of Harnam Singh Kuka
V. Nathana Teh - Moga
Distt - Ferozepur.
Request to visit Gurdwara

5 — 31-1-1893 Printed index

Budh Singh
Restriction on Kuka even
in there own Deras.

Request for waiving of restriction
after completion of 20 (prescribed)
years subject to good conduct

6 — Budh Singh — Oct 1895
Permission to visit Distt Lahore
and Shekhupura (Gujranwala)

7 — Budh Singh
Permission to visit Distt Sialkot
Page 91 . Places & Dates
visited by him.

8 — Budh Singh and Surat Singh
(Brother of Budh Singh)
5-6-1897

9 — Re. Some (Namdharis) visitors to Bhaini Sahib 10-5-1901
in connection with Census.

23-8-1901

Teh Narowal Distt Sialkot
- Systematic classification of the types of persons living at Bhaini Sahib.

4-11-1901

11. - Re Kishan Singh Distt Sialkot
visited and watched

17-1-1902

12 - Re Sawan Singh S/o Basant Singh
Leaves for Lahore without due permission - admitted and appologized

23-9-1901

13 - Re Mangal Singh, Surjan Singh Gujar Singh, Sohan Singh, Chet Singh
left without permission

20-4-1903

14. - Re. Sewa Singh S/o Basant Singh
Permission to leave

15 - 1[illegible]-1904

Re. Budh Singh
Order dated 2-7-1883 -
to be kept locked in a
house - key to be with
the guard Sargent
Page-11 layout plan of the
said house.

19-9-1904.

16. - Re: Surat Singh 'Suba'
Reports about his visits
to Sahnewal Kalan Ludhiana
Page-6 claims to be an
ordinary Sikh 'Khalsa'
a shop-keeper.

30-5-1905

17 - Re Surat Singh
Application by him to be
exempted from restrictions
since he was not a Kuka

18 - 29-5-1906

Application by Sewa Singh Mukhtiar of Budh Singh - Request for shifting of guard from their entrance door

Page - 7 - 13

Sketch of Dera Budh Singh

— Allowed and implemented.

19. 4-5-1904.

Application by Budh Singh Thru Rattan Singh - Request for leave for Gurdit Singh Mahant vill Garhi Pol. Sta Phillaur — to attend marriage (see page - 17)

20. 18-6-1907

Application of Narain Singh and Sewa Singh re - leave to Partap Singh - his minor children in distt

15-7-1907

Complaint against Su. ... Singh vill - Aitiana ~~village~~ Poli. St. Sahnewal - complaint of theft of money.

22. 20-6-1907

Police report reg Sucet Singh S/o Sammund Singh - Request for reconstruction of house.

23. 230-12-1909

Report by Sargent reg. a monkey - caught and secured.

24 1-10-1909

Application by Mahant Jawand Singh s/o Thakur Singh on behalf of Namdharis - Complaint about the conduct of the Police guard. (Pages - 5-10 up)

25. 22-10-1910

Application by Hara S/o Jawahar Singh V. Lallian.

P.O. Garh Shankar Hoshiarpur
— Request for posting of Non Smoker policemen.

26. 10-8-1942

Regarding whereabouts of Partap Singh, Gurdit Singh and Nihal Singh Kuka leaders for unreported absence from Bhaini Sahib

17 Jan. 1872 (17)

Umballa Jan.y 17th

My dear Maharajah Sahib -

I am extremely glad to hear that you have already succeeded in making a ~~successful~~ capture at Sherpur of 68 Kookas -

British troops, in some force, have already passed through this to Khunnah & Loodiana

I think that until this disturbance has quite passed over it w.d be well if your Highness

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

any number [illegible] [illegible] moving

about from place to place -

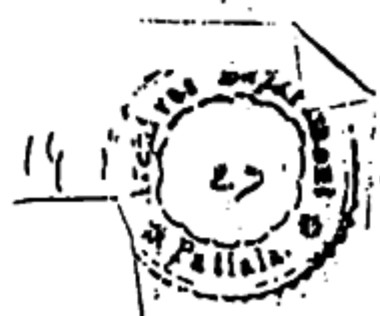
We cannot tell what [illegible]

They may not carry about!!

I remain, yours

[illegible]

21.1.1872

14

My dear Maharaja,

I am sorry that your intended tour to Warnal was prevented by such an unfortunate affair as the Kuka outbreak which seems to have been completely suppressed, though vigilance will for some time be necessary as the sect is doubtless irritated at the deportation of Ram Singh and their principal leaders.

The Lieut Governor is much pleased at the manner in which all your officials have acted in the matter and conveys to your Highness his thanks for the very energetic and prompt way in which assistance both in men and carriage was given by you.

Hoping to have the pleasure of seeing you shortly,

Believe me always
Yr. sincere friend,
[illegible]

21.1.72.

5 Feb. 1872

Ludhianah 5th Feby/72

To

Khaleefa Syed Mahomed Hussan

Prime Minister

Puttiala

Dear Sir

I am much obliged to you for your kind letter of the 1st instant. I have to apologize for not having written before to thank you also for so promptly attending to the letter sent by the son of Ali Mahomed Khan

5. Feb. 1872

[illegible]

There can be no doubt I think that the speedy arrival of troops on the scene of the disturbance, prevented an augmentation of the number of the insurgents.

Allow me therefore to congratulate you on the additional praise the Puttiala State has received for services rendered during the recent disturbance

~~7 Feb 1872~~ 7 Feb. 1872

2839

17 Elysium Road Calcutta
7 Feby

My dear Maharajah
I have returned to India after a long absence about ten days ago - & I write to ask how you are in health.
I am sorry to see that the Kukas had been

giving some trouble - but
at the same time glad
that you & your
friend
people have given such
assistance to the British
authorities in suppressing
the outbreak —

I saw H.R.H
the Duke of Edinburgh shortly
before I left England &

(35)

He desired me to remember him to any of the Princes & Chiefs of India I should meet. H.R.H. the Prince of Wales was then ill: but not known to be in danger.

With kind regards

I am very truly yours

W. Rosscau: Secy

His Highness
The Maharajah of Patialla G.C.S.I.

12 ਫਰਵਰੀ 1872 (38)

12 Feb. 1872

[illegible]

23

Umballa
12th Feby
1872.

My dear Friend

I have only
now [illegible] heard
that Your Highness
passed through

Umballa today.
I am very sorry not
to have known before
that I might have
had the pleasure
of calling on you.

24

In accordance with
Your wishes I believe
I am to prepare
a Hillet instead
of being [illegible]
Your Highness' Nazim
Niaz Ali - for the

good service he
rendered at Kotila.
I shall have great
pleasure in giving
this to him.
I am
Your Highness' sincere
Friend
T. Douglas Forsyth